

ANALYS VÅLD I NÄRA RELATIONER

STOCKHOLMS STAD SOCIALFÖRVALTNINGEN

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	3
1.1 Swecos Uppdrag.....	3
1.2 Genomförande.....	3
2. STATISTISK MÅLGRUPPSANALYS.....	5
2.1 Disposition redovisning av statistik.....	5
2.2 Stadens statistik.....	5
2.3 Övriga källor.....	18
2.4 Sammanfattande reflektioner kring statistiken.....	28
3. NULÄGE – STADENS ARBETE MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER.....	30
3.1 Verksamheternas bild av vilka målgrupper som nås och inte.....	30
3.2 Kunskap och kompetensutveckling.....	31
3.3 Samverkan.....	33
3.4 Rutiner.....	34
4. PROGRAMMET MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER OCH HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK.....	35
4.1 Välformulerat, informativt och viktigt program.....	35
4.2 Otydligt kring ansvar och implementering i verksamheterna.....	35
4.3 Bristande uppföljning.....	36
4.4 Utveckling av innehållet.....	37
5. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER.....	38
BILAGA 1.....	41
BILAGA 2.....	42

1. INLEDNING

1.1 SWECOS UPPDRAG

Socialförvaltningen avdelningen för stadsövergripande frågor har i uppdrag att ta fram ett nytt program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholms stad. Sweco har anlåtats för att bidra till en analys kopplad till våld i nära relationer i staden. I uppdraget har det ingått att göra en kvantitativ och kvalitativ målgruppsanalys samt att analysera förutsättningar och handlingsberedskap för att arbeta mot våld i nära relationer i staden. Ansvarig för studien hos Sweco var Erika Edquist (uppdragsledare), Hanna Dalesjö och Karin Forss.

1.2 GENOMFÖRANDE

Statistik analys

Underlag till den statistiska målgruppsanalysen har samlats in dels från stadens interna verksamhetssystem dels från publika databaser och publikationer från andra aktörer.

När det gäller stadens interna statistik har socialförvaltningen varit behjälplig med att förmedla statistik över antalet våldsutsatta kända av socialförvaltningen, antalet placeringar i skyddat boende/jourlägenhet. När det gäller statistik över inkommande information har Sweco hämtat och bearbetat statistik från stadens verksamhetssystem. Underlag över orosanmälningar har beställts från Tieto och därefter bearbetats av Sweco. Underlaget är uttaget från Parainfo och innehåller samtliga orosanmälningar gjorda under perioden 2017–2019 avseende barn 0–17 år.

Underlag från andra aktörer har främst inhämtats via publika databaser och publikationer som finns att tillgå via respektive aktörs hemsida. Undantaget är statistik från Brottsofferjouren (BOJ). I detta fall har statistik inhämtats via mejlkontakt med BOJ. BOJ har även bidragit till analysen av statistiken över brottsutsatta som haft kontakt med BOJ. Urvalet av källor har begränsats till att omfatta statistik som rör ämnet våld som sker i nära relationer. Därmed omfattas inte statistik som visar på förekomsten av våld generellt sett. Inte heller omfattar den statistiska målgruppsanalysen våld som sker gentemot andra närstående än en partner, exempelvis våld mot barn. Urvalet av källor har vidare avgränsats till att endast omfatta kvantitativa studier, undersökningar och sammanställningar. Därmed omfattas inte studier av mer kvalitativ karaktär i urvalet av källor.

Utöver de källor som presenteras i denna rapport har även kontakt tagits med hälso- och sjukvården i Region Stockholm, Unizon och ROKS. Statistik från dessa aktörer redovisas dock inte. När det gäller Region Stockholm har det inte funnits tillgänglig statistik att tillgå. Statistik från Unizon och ROKS har varit relativt begränsad och har endast funnits tillgänglig på nationell nivå.

Intervjustudie

Sammanlagt har 16 intervjuer genomförts. Fyra av dessa har varit gruppintervjuer med medarbetare i fyra olika relationsvåldsteam (RVT). Övriga tolv intervjuer har genomförts per telefon.

Telefonintervjuer har genomförts med biträdande enhetschefer för fyra RVT samt två av stadens relationsvårdscentrum (RVC). Övriga intervjuer har genomförts med representanter för olika verksamheter inom staden – utbildningsförvaltningen, äldreomsorgen, missbruk och funktionsnedsättning, socialtjänstinspektörer samt Svenska bostäder. Flera av intervjupersonerna har haft ansvar för trygghetsfrågor inom sin verksamhet.

2. STATISTISK MÅLGRUPPSANALYS

2.1 DISPOSITION REDOVISNING AV STATISTIK

I detta kapitel redovisas statistik som rör ämnet våld i nära relationer. I avsnitt 2.2 Stadens statistik redovisas statistik hämtad från stadens interna system. I nästa avsnitt, 2.3 Övriga källor, följer en genomgång av statistik som baseras på källor från andra aktörer så som SCB, BRÅ, Brottsofferjouren etc.

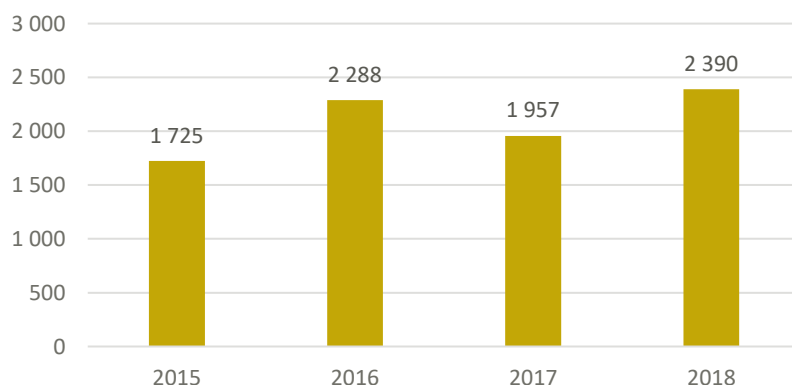
2.2 STADENS STATISTIK

Nedan följer en genomgång av stadens interna verksamhetsstatistik. Först presenteras uppgifter om antal våldsutsatta kända av socialtjänsten samt statistik över antalet placeringar i skyddat boende och jourlägenhet. Uppgifterna baseras på en årlig enkätundersökning som går ut till stadens stadsdelsförvaltningar och som sedan sammanställs av socialförvaltningen. Därefter följer en sammanställning över antalet ”inkommande information” till enheter inom staden som arbetar med våldsutsatta och våldsutövare. Slutligen presenteras statistik över antalet orosanmälningar som innehåller misstanke om våld inom familjer eller bland närstående. Uppgifterna om inkommande information och orosanmälningar är hämtade från stadens verksamhetssystem parainfo.

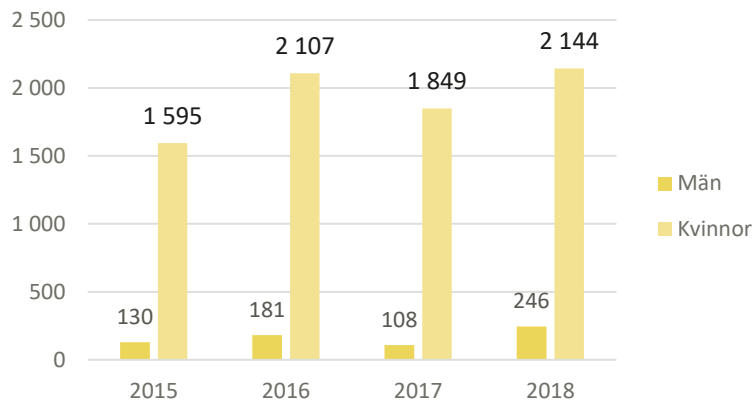
VÅLDSUTSATTAKÄNDA AV SOCIALTJÄNSTEN SAMT PLACERINGAR I SKYDDAT BOENDE/JOURLÄGENHET SAMT RELATIONSVÅLDSCENTRUM

Stockholms stad har fram till och med 2018 fört statistik över antalet våldsutsatta som är kända av socialtjänsten. Under 2018 uppgick antalet till 2 390 personer, se Figur 1, vilket motsvarar omkring 0,31 procent av befolkningen (18 år och uppåt). En klar majoritet av de våldsutsatta som är kända av socialtjänsten är kvinnor. Under 2018 var 2 144 av de våldsutsatta kvinnor, vilket motsvarar 90 procent av det totala antalet, se Figur 2.

Figur 1 Antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten 2015–2018

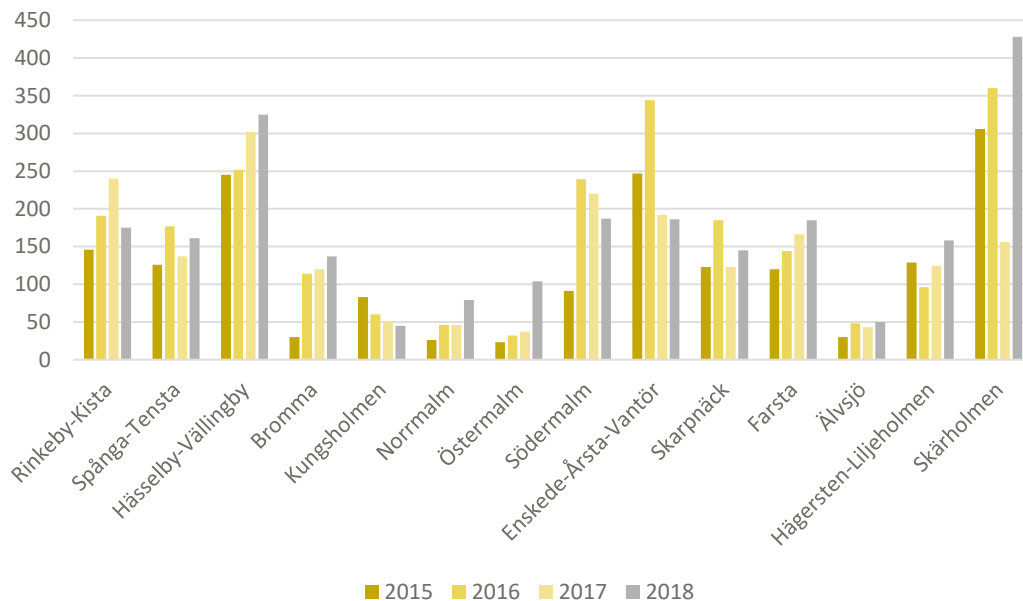

Figur 2 Antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten uppdelat på kön, 2015–2018

Antalet våldsutsatta som är kända av socialtjänsten varierar mellan stadens olika stadsdelsförvaltningar, se Figur 3. Generellt sett är antalet våldsutsatta som är kända av socialtjänsten något högre i stadens ytterområden. Störst är antalet i Skärholmen där det under 2018 fanns 428 våldsutsatta som kommit till socialtjänstens kännedom. Utmärkande för Skärholmen är även att området står för en relativt stor andel av det totala antalet våldsutsatta män. Under 2018 var nästan 40 procent av de våldsutsatta männen hemmahörande i Skärholmens stadsdelsförvaltning. Detta kan jämföras med det totala antalet våldsutsatta kvinnor där omkring 16 procent var bosatta i Skärholmen. Lägst antal våldsutsatta som är kända av socialtjänsten återfinns på Kungsholmens stadsdelsförvaltning, under 2018 uppgick dessa till 45 personer.

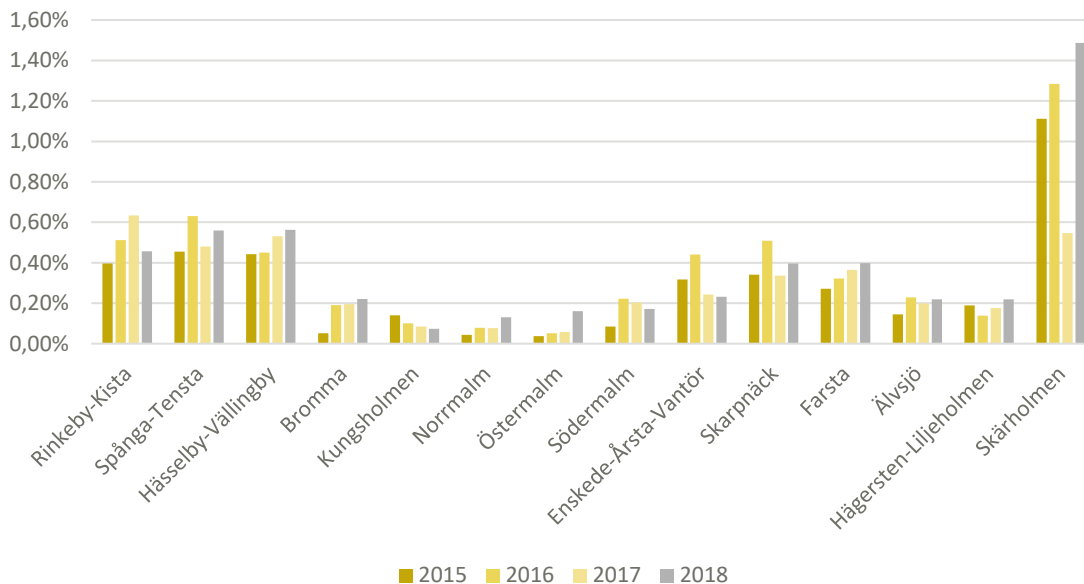
Figur 3 Antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten uppdelat på stadsdelsförvaltning, 2015–2018

I Figur 4 redovisas våldsutsatta kända av socialtjänsten som andel av befolkningen (18 år och uppåt). Under 2018 var andelen störst i Skärholmen, följt av Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta. Lägst andel våldsutsatta som kommit till socialtjänstens kännedom återfinns i inre sta-

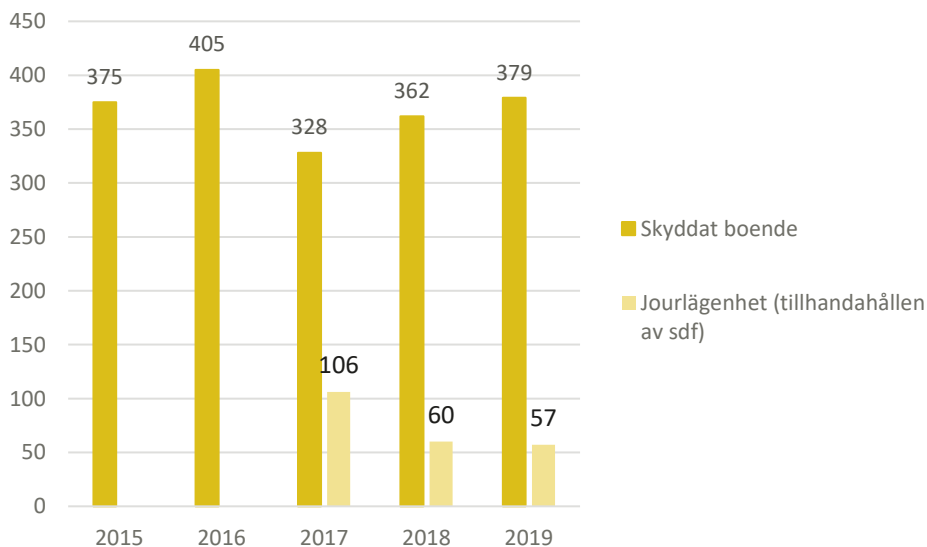
den, det vill säga stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm och Södermalm. I Östermalm och Norrmalm har dock så såväl andelen som antalet våldsutsatta ökat kraftigt under 2018.

Figur 4 Våldsutsatta kända av socialtjänsten, andel av befolkningen (18-år) 2015–2018

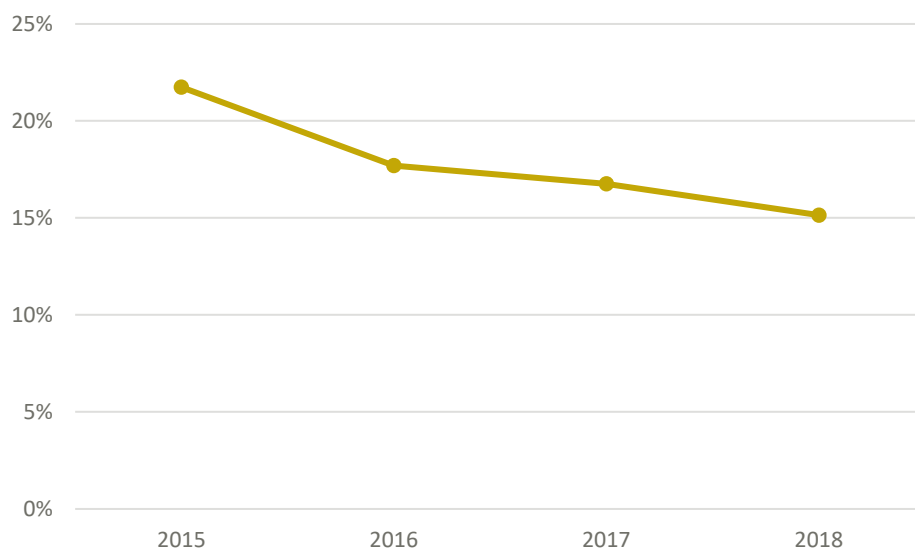

I Figur 5 redovisas antalet unika individer som har varit placerade i skyddat boende alternativt jourlägenhet. För jourlägenhet finns endast uppgifter tillgängliga för åren 2017, 2018 och 2019. Andelen våldsutsatta som har placerats i skyddat boende har minskat under perioden 2015–2018, se Figur 6. Detta kan inte förklaras av att antalet placeringar i jourlägenhet har ökat då antalet placerade individer i jourlägenhet istället har minskat under perioden 2017 till 2019.

Figur 5 Antal unika individer placerade i skyddat boende respektive jourlägenhet

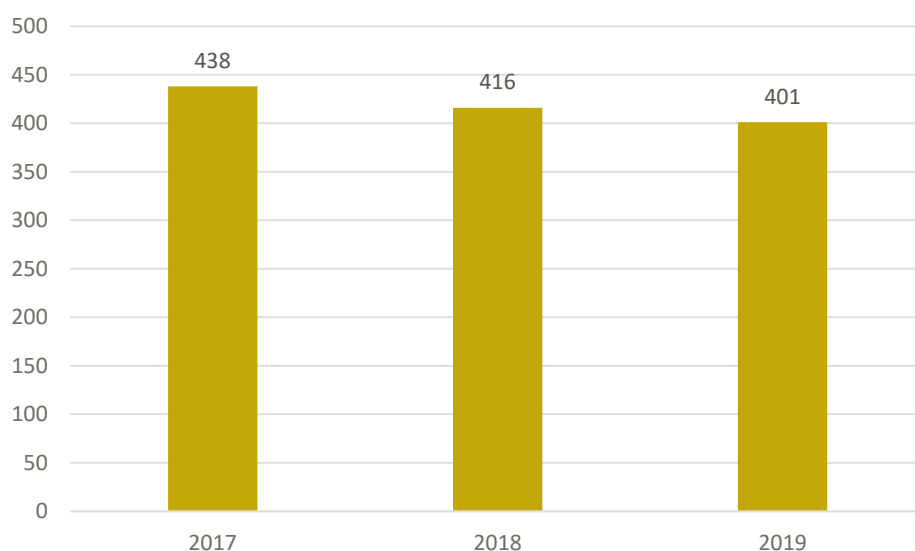

Figur 6 Andel våldsutsatta kända av socialtjänsten som varit placerade i skyddat boende 2015–2018

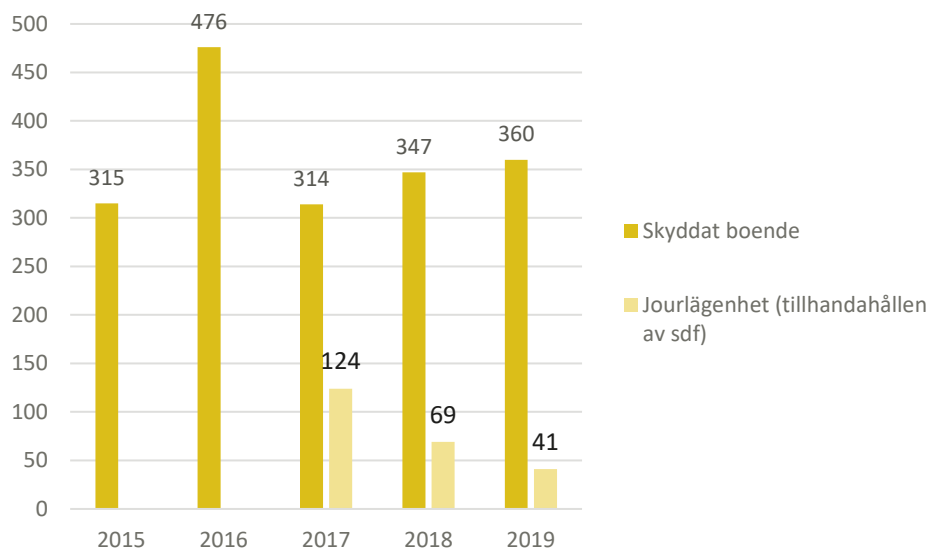

Även det totala antalet medföljande barn till skyddat boende eller jourlägenhet har minskat under perioden 2017–2019, se Figur 7. Detta kan förklaras av att antalet medföljande barn till jourlägenhet har minskat. Medföljande barn till skyddat boende har istället ökat under perioden 2017–2019, se Figur 8. Det genomsnittliga antalet medföljande barn till skyddat boende uppgår till omkring 1,0 barn per vuxen under perioden 2017–2019. I jourlägenhet var det genomsnittliga antalet medföljande barn något högre under 2017 och 2018 (1,2 barn) och något lägre under 2019 (0,7 barn), se Figur 9.

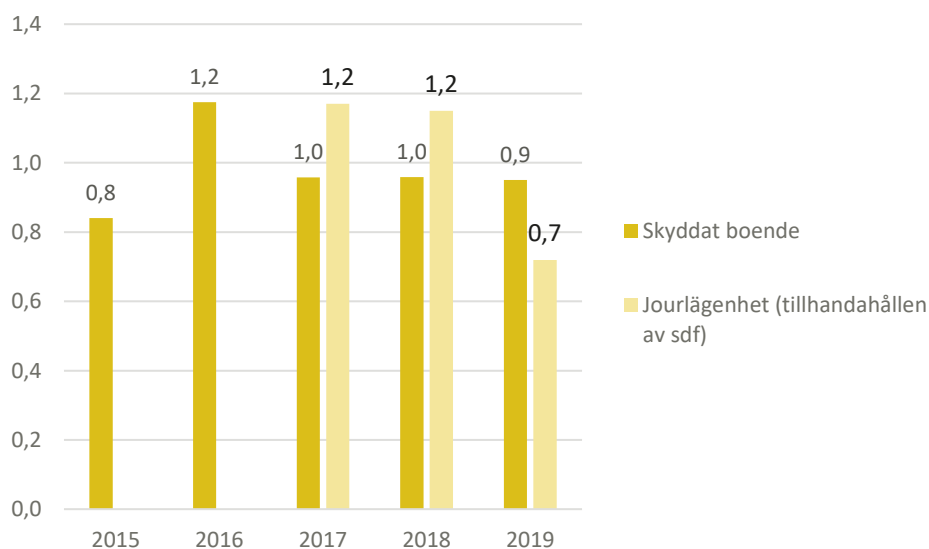
Figur 7 Antalet medföljande barn till skyddat boende och jourlägenhet

Figur 8 Antalet medföljande barn till skyddat boende respektive jourlägenhet

Figur 9 Genomsnittligt antal medföljande barn per placerad individ

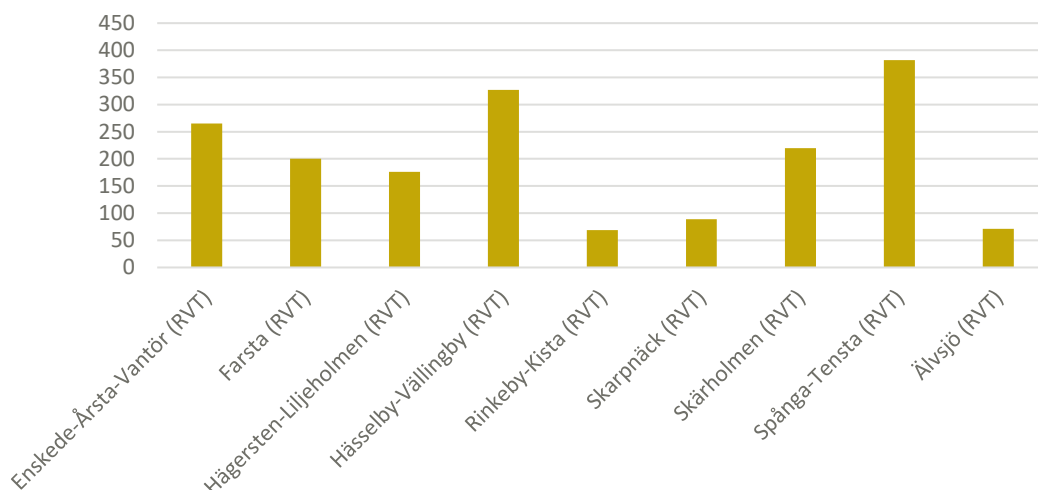
Relationsvårdscentrum (RVC) är en del av stadens verksamhet dit såväl våldsutsatta som våldsutövare kan vända sig för att få stöd och behandling. RVC erbjuder fem fria samtal utan att någon utredning inleds. Inom staden finns fyra relationsvårdscentrum som täcker hela staden, tre av dessa öppnade under 2018. Enligt stadens interna statistik hade RVC kontakt med 300 våldsutsatta under 2018, varav 96 procent var kvinnor. Även 94 våldsutövare som var män var i kontakt med RVC under 2018. Antalet våldsutövare som var kvinnor redovisas inte för 2018 på grund av låga tal. Under 2019 hade antalet våldsutsatta som varit i kontakt med något av stadens fyra RVC mer än fördubblas jämfört med 2018. Sammanlagt hade RVC kontakt med 676 våldsutsatta under 2019, varav 94 procent var kvinnor.

INKOMMANDE INFORMATION

Inkommande information avser dokumenterad information som inkommit till socialtjänsten innan dess att socialtjänsten beslutat att inleda en utredning. Det innebär att varje gång någon ringer, besöker eller skickar brev till socialtjänsten som ej har en öppen utredning så dokumenteras informationen som en inkommande information. Utifrån denna information fattar sedan en socialsekreterare beslut om utredning ska inledas eller ej.

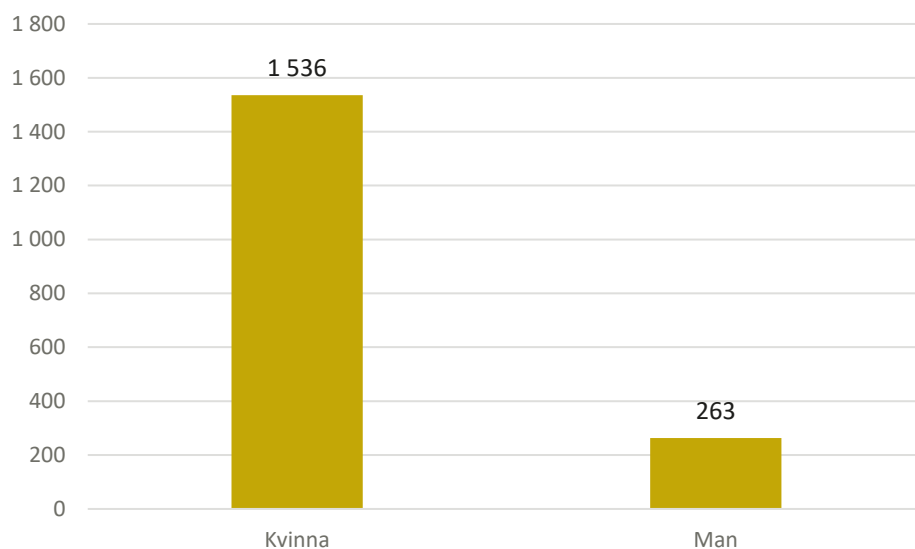
I stadens beslutsstöd finns möjlighet att följa upp antalet inkommande information för ett antal av stadens RVT. Viktigt att notera att det kan upprättas flera inkommande informationer gällande en och samma person. I Figur 10 redovisas antalet som inkom till dessa arbetsenheter under 2019.

Figur 10 Inkommande information per arbetsenhet, 2019

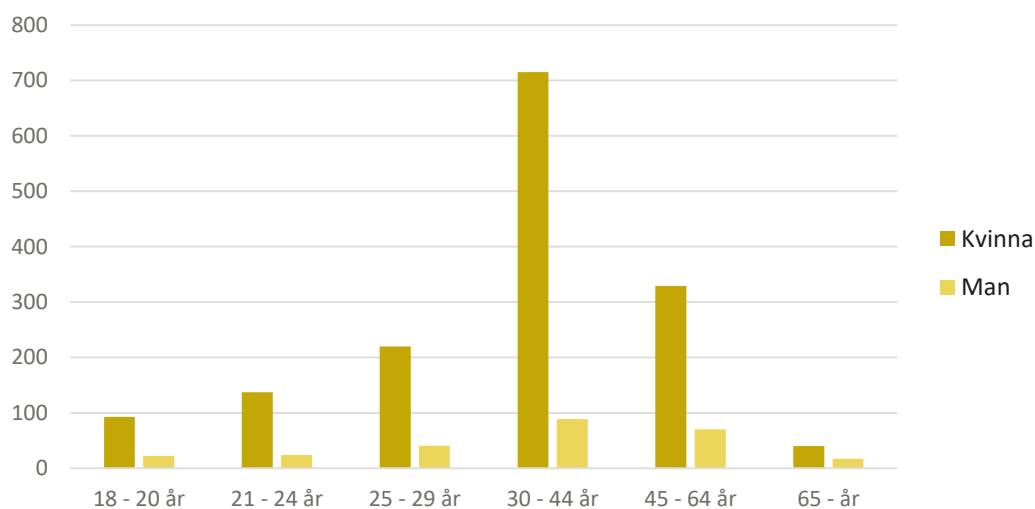

Det totala antalet inkommande information som inkom till ovanstående arbetsenheter under 2019 uppgår till 1 799. I de allra flesta fallen avsåg informationen en kvinna, se Figur 11. Informationen som inkom rörde oftast en person som befinner sig i åldern 30–44 år, detta gäller avsett om informationen avser en kvinna eller man, Figur 12.

Figur 11 Inkommande information uppdelat på kön, 2019

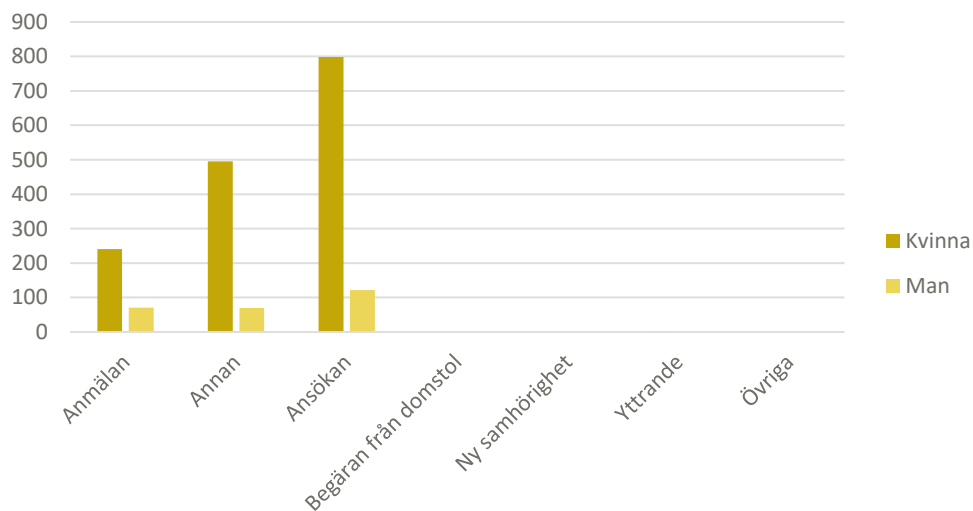

Figur 12 Inkommande information uppdelat på ålder och kön, 2019

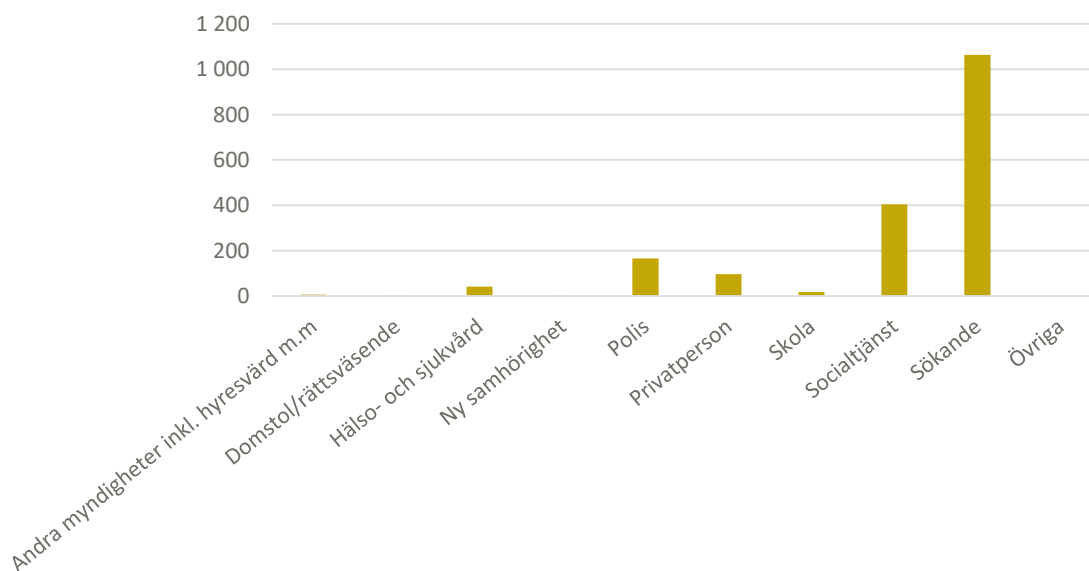

Den vanligaste typen av information bland både män och kvinnor var "Ansökan", se Figur 13. Andra vanliga typer av information var "Annan" och "Anmälan". I de flesta fall är det den sökanden själv som är uppgiftslämnare till informationen. Men även socialtjänst, polis och privatperson är vanliga förekommande uppgiftslämnare, se Figur 14.

Figur 13 Inkommande information efter typ av information och kön, 2019

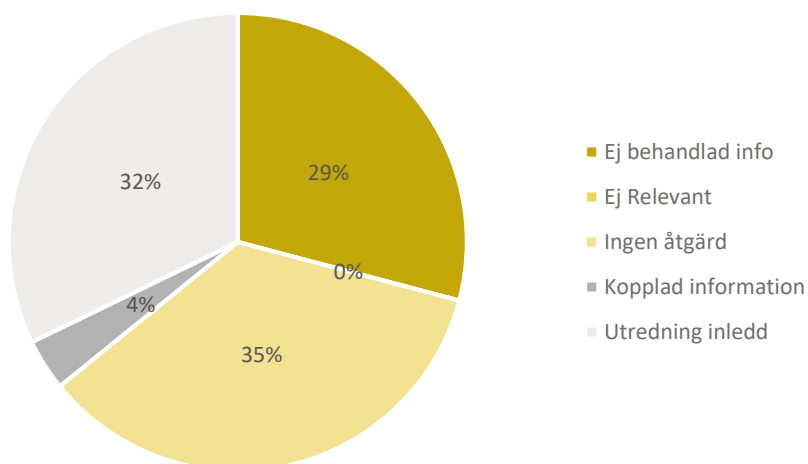

Figur 14 Inkommande information efter uppgiftslämnare, 2019

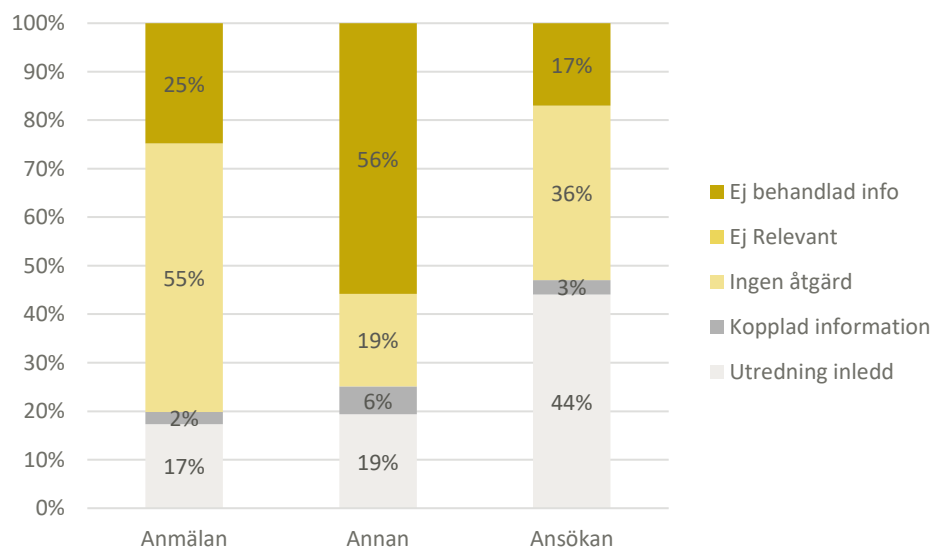
I stadens beslutstöd finns även möjlighet att följa upp vilken status den inkommande informationen har 3 månader efter det att informationen inkom. I Figur 15 redovisas information som inkom under perioden januari-september 2019 samt informationens status 3 månader efter att den inkom. I 35 procent av fallen har socialtjänsten gjort bedömningen att informationen som inkommit inte kräver någon åtgärd, det är därmed den vanligast förekommande bedömningen. Näst vanligast är att informationen lett till att socialtjänsten inlett en utredning (detta har skett i 32 procent av fallen). Nästan en tredjedel (29 procent) av den inkommande informationen hade fortfarande inte behandlats 3 månader efter den inkom. I 4 procent av fallen har den inkommande informationen kopplats till en redan existerande utredning. Ingen information som inkom under perioden januari till september 2019 har bedömts som ej relevant.

Figur 15 Inkommande information jan-sept 2019 och informationens status 3 månader senare

I Figur 16 redovisas motsvarande uppgifter som i Figur 15 men nu uppdelat på typ av information. Av diagrammet framgår att det är vanligast att utredning har inletts i de fall informationen avser en ansökan. I drygt hälften av alla inkomna anmälningarna har socialtjänsten gjort bedömningen att ingen åtgärd krävs. När det gäller information som klassificeras som "Annan" har majoritet av informationen fortfarande inte behandlats 3 månader efter att den inkom.

Figur 16 Inkommande information jan-sept 2019 och informationens status 3 månader senare, uppdelat på typ av information

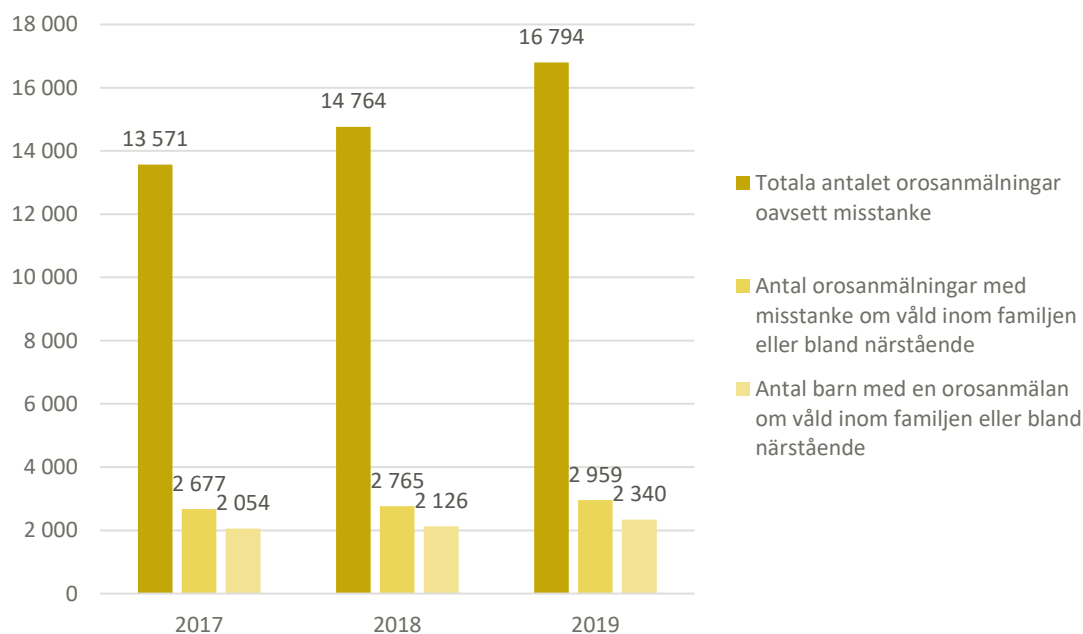
OROSANMÄLNINGAR

I detta avsnitt studeras orosanmälningar¹ som innehåller misstanke om "våld inom familjen eller bland närstående" och som inkommit till socialtjänsten under perioden 2017–2019. Orosanmälningarna avser barn 0–17 år som är bosatta i Stockholms stad.

När en orosanmälan inkommer till socialtjänsten i Stockholms stad registreras dessa av en socialsekreterare i enlighet med bilaga 1. Det finns ingen definition av respektive misstanke utan det är en bedömningsfråga för varje enskild socialsekreterare. Redan registrerade orosanmälningar justeras/korrigeras inte i efterhand, även om det visar sig efter närmare utredning att skälet till anmälningen egentligen var en annan än vad som registrerats. Det är viktigt att ha detta i åtanke då man tolkar resultaten.

Under 2019 inkom totalt 16 794 orosanmälningar till socialtjänsten i Stockholms stad. Antalet orosanmälningar har därmed ökat jämfört med 2017 och 2018, se Figur 17. Även orosanmälningar som innehåller misstanke om våld inom familjen eller bland närstående har ökat under perioden och uppgick till 2 959 anmälningar under 2019. Det innebär att omkring var femte orosanmälan som inkom under 2019 innehåller misstanke om våld inom familjen eller bland närstående.

Figur 17 Orosanmälningar 2017–2019

¹ En orosanmälan är en anmälan till socialtjänsten om oro för att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Av socialtjänstlagen framgår att alla rekommenderas att anmäla kännedom eller misstanke om att barn far illa till socialtjänsten. Anställda vid vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (t ex personal vid skola, hälso- och sjukvård och tandvård) är dock skyldiga enligt socialtjänstlagen att genast anmäla om de i sin yrkesroll erfar eller misstänker att ett barn far illa.

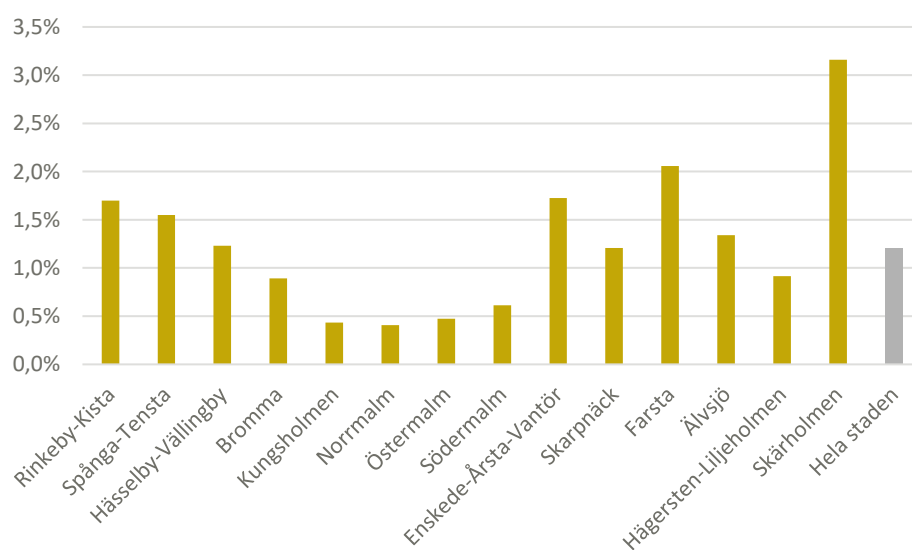
Flera av orosanmälningarna som inkommer till socialtjänsten under ett år kan gälla ett och samma barn. Antalet inkomna orosanmälningar är därför större än antalet barn som anmälningar avser. År 2019 berörde anmälningar som innehöll misstanke om våld inom familjen eller bland närstående 2 340 barn i åldrarna 0–17 år. Det innebär att omkring 1,2 procent av samtliga barn bosatta i Stockholms stad kom till socialtjänstens kännedom via en orosanmälan om våld inom familjen eller bland närstående. Detta är en liten ökning jämfört med 2017 och 2018 då andelen uppgick till 1,1 procent. Av de barn som under 2019 var aktuella för socialtjänsten genom en orosanmälan om våld inom familjen eller bland närstående var hälften flickor och hälften pojkar. Cirka 43 procent av barnen var i åldern 0–6 år, 33 procent 7–12 år samt 24 procent i åldern 13–17 år.

Figur 18 Barn som berördes av en anmälan om våld inom familjen eller bland närstående, fördelat på kön och ålder. Avser anmälningar inkomna under 2019.

	Kön		Ålder		
	Flickor (%)	Pojkar (%)	0–6 år (%)	7–12 år (%)	13–17 år (%)
Barn 0–17 år	50,0	50,0	42,6	33,1	24,3

Det finns en relativt stor spridning mellan stadsdelsförvaltningarna när det gäller andelen barn som har en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående, se Figur 19. Under 2019 varierade andelen mellan 0,4 och 3,2 procent. Lägst är andelen i Norrmalm där 0,4 procent av barnen (0–17 år) har en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående. Högst andel återfinns i Skärholmen, följt av Farsta. Här har 3,2 respektive 2,1 procent av barnen bosatta i respektive stadsdelsförvaltning kommit till socialtjänstens kännedom genom en orosanmälan om våld inom familjen eller bland närstående.

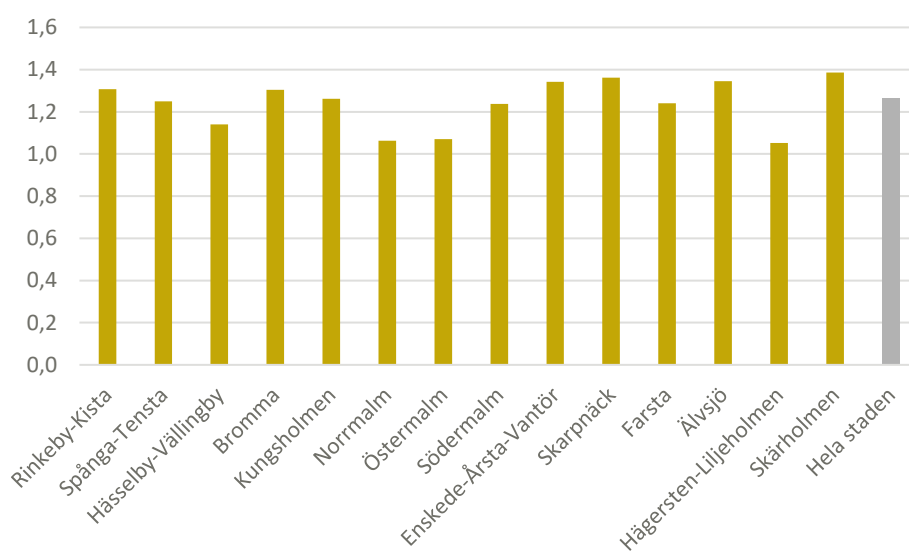
Figur 19 Andelen barn där det finns en rapporterad orosanmälan avseende våld inom familjen eller bland närstående, 2019

Som nämnts ovan inkom under 2019 sammanlagt 2 959 orosanmälningar med misstanke om våld inom familjen eller bland närstående, vilka avsåg 2 340 barn. Detta innebär att det under

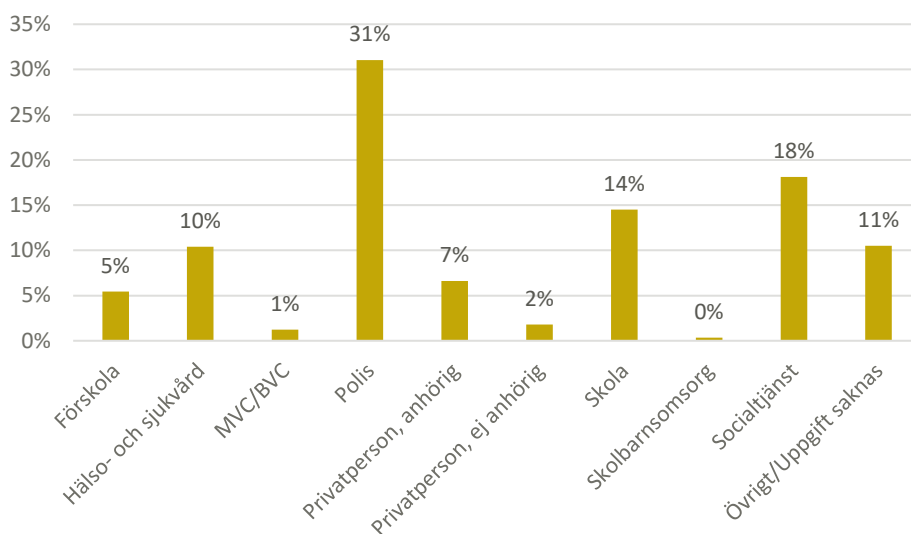
2019 lämnades i genomsnitt 1,3 orosanmälningar för de 2 340 barn där det fanns en misstanke om våld inom familjen eller bland närstående. Det genomsnittliga antalet orosanmälningar per barn som har en rapporterad misstanke om våld i familjen eller bland närstående varierar dock mellan stadens stadsdelsförvaltningar. Lägst genomsnittligt antal orosanmälningar lämnas i stadsdelsförvaltningarna Norrmalm, Östermalm och Hägersten-Liljeholmen, här inkom i snitt 1,1 orosanmälningar per barn som hade en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående. I Skärholmen och Skarpnäck är det genomsnittliga antalet som högst, här lämnas i genomsnitt 1,4 orosanmälningar per barn som hade en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående.

Figur 20 Genomsnittligt antal orosanmälningar per barn med en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående, 2019

Omkring var tredje orosanmälan som inkom under perioden 2017–2019 och som innehåller misstanke om våld inom familjen eller bland närstående lämnas av polisen, därmed är polisen den vanligast förekommande uppgiftslämnaren. Näst vanligaste uppgiftslämnaren är socialtjänst, följt av skola och hälso-och sjukvård.

Figur 21 Orosanmälningar avseende våld inom familjen eller bland närstående inkomna 2017–2019 fördelade efter uppgiftslämnare

Studeras uppgifterna om uppgiftslämnare uppdelat per stadsdelsförvaltning kan man se att andelen orosanmälningar som lämnas från framför allt socialtjänsten varierar relativt mycket mellan stadsdelsförvaltningarna, se bilaga 2. Högst är andelen i Rinkeby-Kista följt av Skarpnäck där 29 respektive 23 procent av inkomna orosanmälningar har socialtjänsten som uppgiftslämnare. Lägst är andelen på Kungsholmen och Östermalm, här står socialtjänsten som uppgiftslämnare för 6 respektive 8 procent av alla inkomna anmälningarna. På Kungsholmen och Östermalm inkommer istället en högre andel av orosanmälningarna från andra uppgiftslämnare så som förskola, skola och hälso- och sjukvård.

Varje enskild orosanmälan kan innehålla flera olika misstankar, till exempel kan en orosanmälan angående våld inom familjen eller bland närstående även innehålla misstanke om drogmissbruk hos vårdnadshavaren eller annan närstående. Bland de 2 959 orosanmälningar som inkom under 2019 och som avsåg våld inom familjen eller bland närstående var den vanligaste misstanken (utöver misstanke om våld inom familjen eller bland närstående) relationskonflikter i familjen (23 procent av de 2 959 orosanmälningarna innehöll även denna misstanke), följt av fysiska övergrepp mot barnet (13 procent av orosanmälningar innehöll även denna misstanke) och alkohol- och drogmissbruk hos vårdnadshavare eller annan närstående (10 procent av orosanmälningar innehöll även denna misstanke).

Av de 2 340 barn som hade en rapporterad misstanke om våld inom familjen eller bland närstående under 2019 hade omkring var fjärde barn en orosanmälan även under 2018. I ungefär hälften av dessa innehöll orosanmälan misstanke om våld inom familjen eller bland närstående. Andra vanliga misstankar var alkohol- och drogmissbruk hos vårdnadshavare eller annan närstående, relationskonflikter och fysiska övergrepp mot barnet.

2.3 ÖVRIGA KÄLLOR

I detta kapitel presenteras statistik som baseras på källor från andra aktörer än Stockholms stad. Statistiken kommer från följande källor: Undersökningar av levnadsförhållande (Statistiska Centralbyrån SCB), Nationella trygghetsundersökningen, Nationell kartläggning av brott i nära relationer och Anmälda brott (samtliga från Brottsförebyggande rådet BRÅ) samt avslutningsvis statistik från Brottsofferjouren.

UNDERSÖKNINGAR AV LEVNADSFÖRHÅLLANDEN (ULF/SILC)

SCB genomför på uppdrag av riksdagen årliga undersökningar av levnadsförhållanden hos befolkningen. Undersökningen baseras på ett slumpmässigt urval av befolkningen i åldrarna 16 år och uppåt och omfattar bland annat frågor om trygghet och säkerhet. Till exempel får de tillfrågade besvara följande fråga:

”Har du under de senaste 12 månaderna varit utsatt för ...

... våld som ledde till sådana skador att du var tvungen att söka sjukvård eller tandvård?

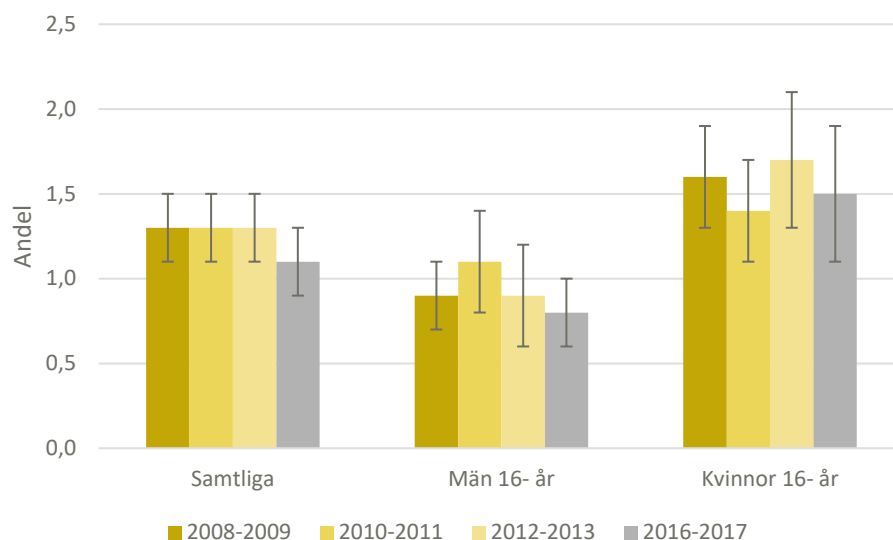
... våld som inte krävde sjukvård eller tandvård?

... hot om våld eller andra hotelser som var så allvarliga att du blev rädd?”

I undersökningen skiljer man även på om våldet/hotelserna skett i bostad (egen eller annans), på arbetsplatsen eller på allmän plats. Resultatet från senaste undersökningen 2016–2017 visar att 1,1 procent av Sveriges befolkning någon gång under de senaste 12 månaderna har varit utsatta för hot eller våld i bostad (egen eller annans). Jämfört med åren 2008–2013 har andelen utsatta sjunkit från 1,3 till 1,1 procent. Av konfidensintervallen² för de skattade andelarna framgår dock att minskningen inte är statistiskt säkerställd, vilket innebär att vi inte med säkerhet säga att den observerade minskningen inte beror på slumpen.

² Eftersom ULF/SILC är en undersökning som baseras på ett urval av befolkningen behöver hänsyn tas till att inte alla i Sverige har intervjuats när resultaten från undersökningen tolkas. Detta görs genom de konfidensintervall som redovisas i Figur 22-Figur 24. Konfidensintervallen avser ett 95-procentigt konfidensintervall, dvs ett intervall som med 95 procents sannolikhet innehåller den riktiga procentandelen. Konfidensintervallen används för att uttala sig om det finns en statistisk säkerställd skillnad mellan olika grupper eller över tid. En signifikant skillnad finns om konfidensintervallen för de skattade andelarna inte överlappar varandra.

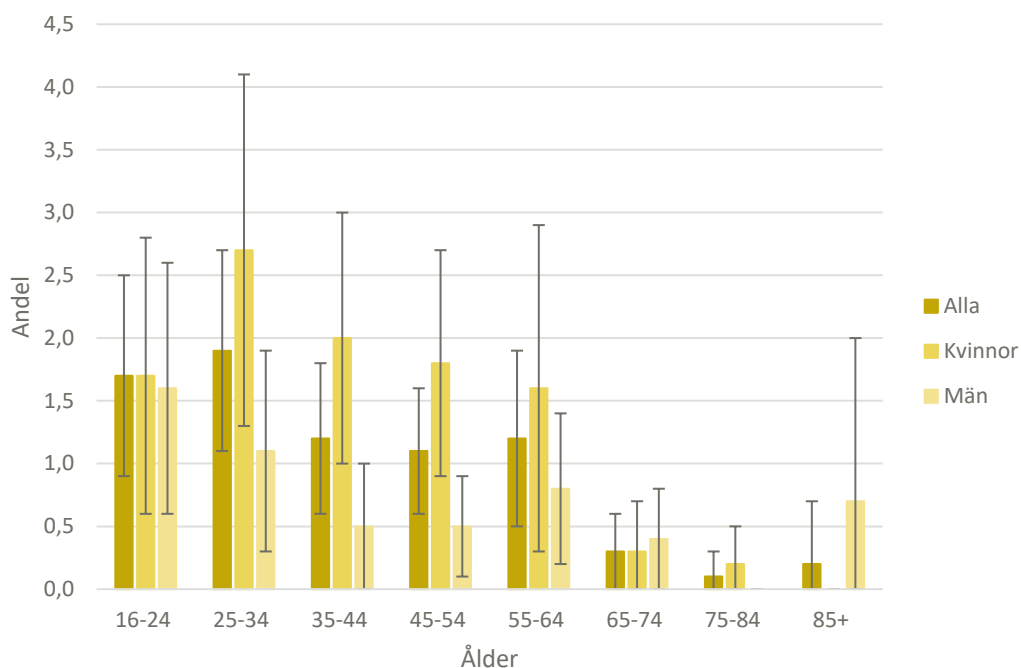
Figur 22 Andelen av befolkningen som någon gång under de senaste 12 månaderna har varit utsatta för hot eller våld i bostad (egen eller annans) fördelat efter kön samt konfidensintervall

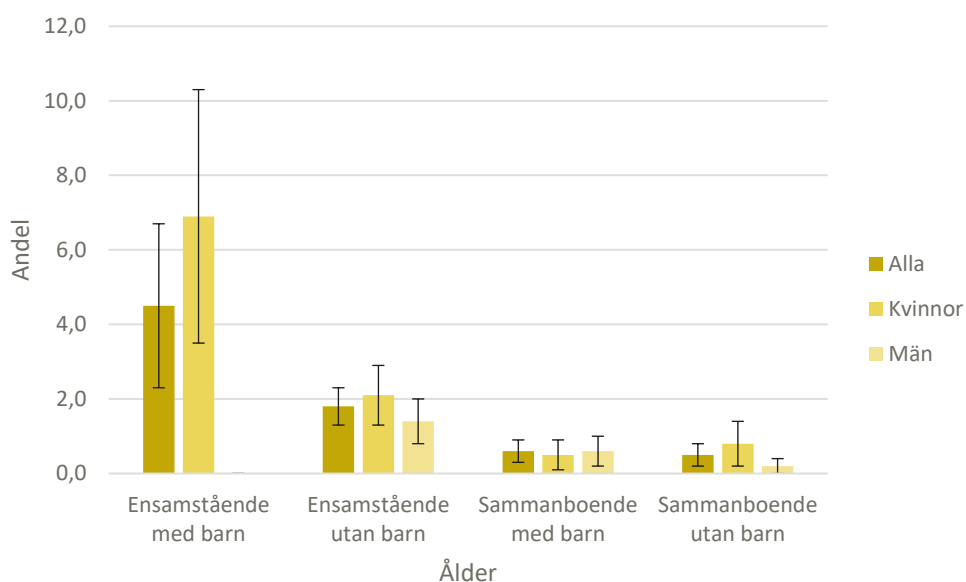
Att utsättas för våld eller hot i bostad (egen eller annans) kan inte likställas med våld i nära relationer, men bör däremot kunna ge en indikation på utvecklingen av våldet samt vilka grupper som är särskilt utsatta. Att utsättas för hot och våld i bostad (egen eller annans) är vanligare bland kvinnor. Vid den senaste mätningen uppgav 1,5 procent av kvinnorna att det utsatts för hot eller våld under de senaste 12 månaderna. Detta kan jämföras med andelen män som uppgick till 0,8 procent. Skillnaden i utsatthet mellan män och kvinnor är statistiskt säkerställd för samtliga år utom 2010–2011.

I undersökningen studeras olika gruppers utsatthet för hot och våld. Bland annat undersöks faktorerna födelse land, utbildningsnivå, boendeort, ålder och hushåll. Undersökningen visar att de faktorer där man kan se statistiskt säkerställda skillnader är ålder och hushåll. Yngre är utsatta i större utsträckning än äldre. Ensamstående är även utsatta i högre grad än sammanboende. För kvinnor finns det även en statistiskt säkerställd skillnad inom gruppen ensamstående, där ensamstående med barn är utsatta för hot och våld i större utsträckning än ensamstående utan barn.

Figur 23 Andelen av befolkningen som någon gång under de senaste 12 månaderna har varit utsatta för hot eller våld i bostad (egen eller annans) fördelat efter kön och ålder samt konfidensintervall

Figur 24 Andelen av befolkningen som någon gång under de senaste 12 månaderna har varit utsatta för hot eller våld i bostad (egen eller annans) fördelat efter kön och hushållstyp samt konfidensintervall

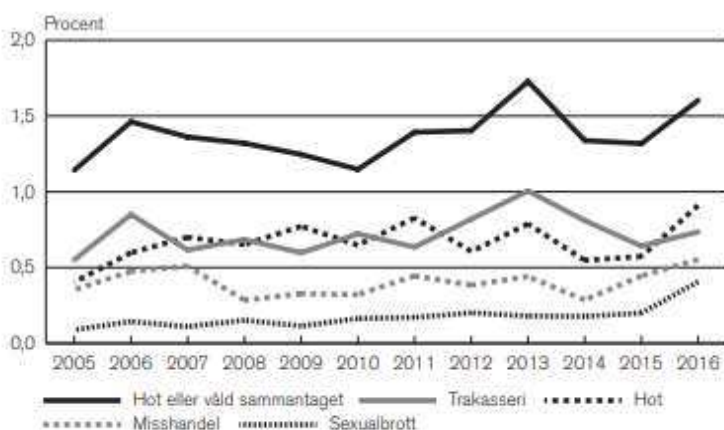
NATIONELLA TRYGGHETSUNDERSÖKNINGEN (NTU)

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) genomför årligen nationella trygghetsundersökningen (NTU) vars syfte är att undersöka människors utsatthet för brott, upplevelse av oro och otrygghet samt förtroende för rättsväsendet. I rapporten "Grovt kvinnofridskränkning. Brottets hantering

och utveckling i rättskedjan 1998–2017” presenteras de senaste resultaten från NTU som rör våld som sker i nära relationer. I Figur 25- figur 26 redovisas andelen kvinnor som uppger att de utsatts för hot och våld av en partner minst en gång under året respektive andelen kvinnor som uppger att de blivit utsatta för upprepat hot och våld från en partner.

Figur 25 Diagram ur rapporten Grov kvinnofridskränkning. Brottets hantering och utveckling i rättskedjan 1998–2017

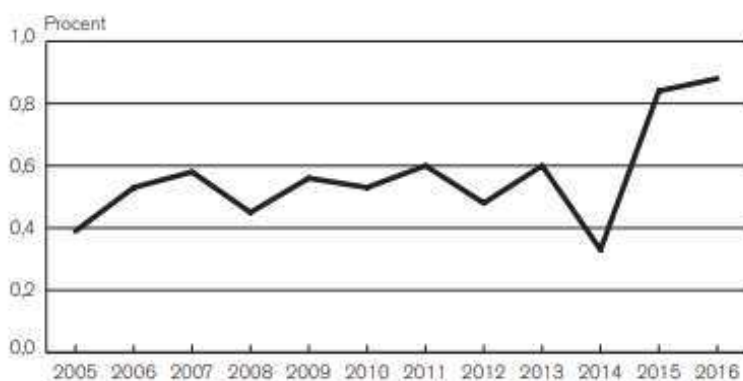
Figur 4. Andelen bland kvinnor som uppger att de utsatts för minst en händelse med misshandel, hot, sexualbrott eller trakasseri där gärningspersonen var en partner eller före detta partner.²⁸ Referensåren 2005–2016.

Källa: NTU.

Figur 26 Diagram ur rapporten Grov kvinnofridskränkning. Brottets hantering och utveckling i rättskedjan 1998–2017

Figur 5. Andelen upprepat partnerutsatta kvinnor i befolkningen. Referensåren 2005–2016.

Källa: NTU.

Av diagrammen framgår att utvecklingen av andelen utsatta kvinnor varit relativt oförändrad fram till omkring 2014. Efter 2014 syns en ökning av andelen upprepat partnerutsatta. Det är dock, menar BRÅ, ännu osäkert i vilken mån de senaste årens ökning representerar en faktisk ökning.

NATIONELL KARTLÄGGNING AV BROTT I NÄRA RELATIONER

BRÅ genomförde under 2014 en nationell kartläggning av brott i nära relationer. Kartläggningen genomfördes som en urvalsundersökning inom ramen för NTU. De två huvudsakliga frågeställningarna för kartläggningen var hur stor andel av befolkningen (16–79 år) som har utsatts för brott i en nära relation under föregående år (2012) och/eller någon gång under livet samt i vilken utsträckning utsattheten har varit återkommande.

Resultaten från undersökningen visade att 6,8 procent av befolkningen uppger att de utsatts för brott i nära relation under 2012. Andelen utsatta kvinnor är i princip lika stor som andelen män (7,0 respektive 6,7 procent). Vidare visar kartläggningen att även när man studerar fysiskt och psykiskt våld separat är utsattheten jämt fördelad mellan män och kvinnor. Omkring 6,8 procent av kvinnorna och 6,2 procent av männen uppger att de under 2012 blivit utsatta för psykiskt våld, medan 2,2 procent av kvinnorna och 2,0 procent av männen uppger att de utsatts för fysiskt våld.

Tabell 1 Andel av befolkningen (%) som utsattes för brott i en nära relation under 2012

	Totalt	Kvinnor	Män
Utsatt för något av nedanstående	6,8	7,0	6,7
Psykiskt våld	6,5	6,8	6,2
<i>Kränkningar</i>	5,0	5,4	4,7
<i>Försök att inskränka friheten</i>	2,4	2,4	2,4
<i>Hot</i>	1,3	1,8	0,7
<i>Trakasserier</i>	1,2	1,5	1,0
Fysiskt våld	2,1	2,2	2,0
<i>Misshandel</i>	1,9	1,9	1,8
<i>Grov misshandel</i>	0,5	0,5	0,5
<i>Sexualbrott</i>	0,4	0,6	0,2
<i>Grovt sexualbrott</i>	0,2	0,3	0,1

Även om BRÅ:s kartläggning visar på att utsattheten generellt sett är jämt fördelad mellan könen finns även vissa undantag. Kvinnor är till exempel i större utsträckning än män utsatta för brottstyperna hot och sexualbrott.

Kvinnor är även i större utsträckning utsatta för grövre våld som kräver sjukvård. 29,1 procent av kvinnorna som hade utsatts för grov misshandel uppgav att de hade eller hade behövt uppsöka vård. Motsvarande andel för männen var 2,4 procent. Vidare visar kartläggningen att kvinnor i större utsträckning är utsatta för återkommande våld. 3,8 procent av kvinnorna och 2,5 procent av männen uppger att det varit utsatta för återkommande psykiskt våld. 0,6 procent av kvinnorna och 0,4 procent av männen uppger att det blivit utsatta för återkommande fysiskt våld.

I undersökningen studeras även olika gruppers utsatthet för psykiskt och fysiskt våld. Den bakgrundsfaktor som enligt BRÅ:s kartläggning har störst inverkan på utsattheten är i vilken familjerelation personen lever. Ensamstående är generellt sett mer utsatta än sammanboende. Högst är utsattheten bland ensamstående med barn. Skillnaden inom gruppen ensamstående är statistiskt säkerställd för kvinnor, dock ej för män vilket kan bero på att antalet ensamstående män med barn är relativt liten. Även boendeform tycks vara av betydelse för utsattheten, personer boende i flerbostadshus är utsatta i större utsträckning än boende i småhus.

Andra bakgrundsfaktorer som tycks ha relevans för utsattheten, men då endast för gruppen kvinnor, är ålder, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar. Yngre kvinnor är mer utsatta än äldre, kvinnor med förgymnasial utbildning är mer utsatta än kvinnor med eftergymnasial utbildning. Kvinnor med sämre ekonomiska förutsättningar uppger att de är utsatta i högre utsträckning än kvinnor med goda ekonomiska förutsättningar. Däremot verkar det inte finnas någon skillnad i utsatthet mellan personer födda i Sverige eller utrikes födda.

BROTTSOFFERJOURN I STOCKHOLM

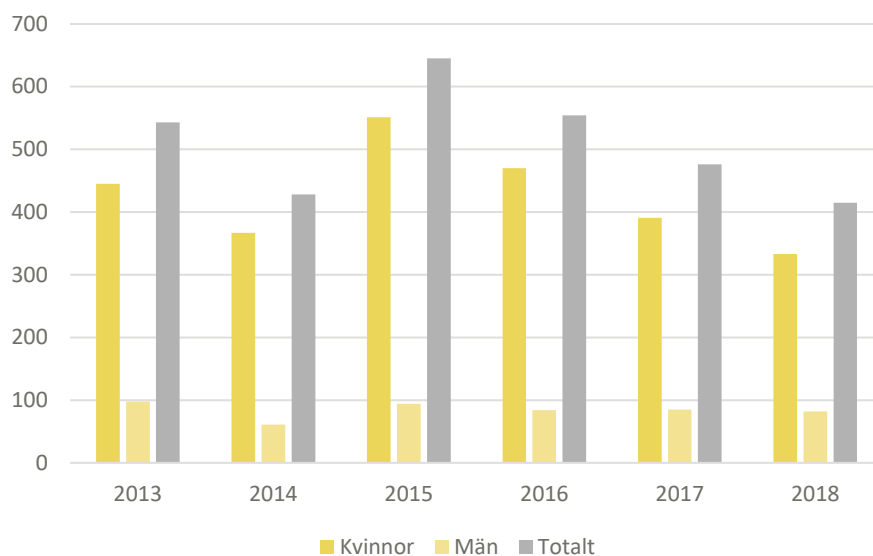
Brottsofferjouren (BOJ) är en ideell organisation som arbetar med att ge stöd åt brottsutsatta, vittnen och anhöriga. Stödinsatserna kan till exempel handla om att få hjälp med att göra en polisanmälan, få stöd under en eventuell rättegång, hjälp med att ansöka om skadestånd eller hjälp med andra myndighetskontakter, samt hjälp med få kontakt med vården när det krävs mer omfattande stöd.

BOJ uppskattar att mellan 2,5 och 5 procent av alla anmälda brott hamnar som ett ärende hos dem³. Statistiken som redovisas i detta avsnitt bör därför inte ses som ett mått på hur många i Stockholm som varit utsatta eller anmält brott i nära relation, utan ger snarare en beskrivning av den grupp brottsoffer som haft kontakt med BOJ i Stockholm.

I Figur 27 redovisas antalet brottsutsatta som har kontakt med BOJ i Stockholm angående brott i nära relationer. Uppgifterna innefattar inte endast våldsbrott utan alla typer av brott där gärningspersonen står i nära relation till brottsoffret. Av diagrammet framgår att BOJ i Stockholm haft kontakt med 415 brottsoffer under 2018. Av dessa var omkring 80 procent kvinnor och 20 procent män.

³ Enligt mail från BOJ till Sweco 2020-01-07

Figur 27 Antalet brottsutsatta som varit i kontakt med BOJ Stockholm angående brott i nära relationer 2013–2018

Antalet brottsoffer som haft kontakt med BOJ i Stockholm har minskat sedan 2015, vilket syns tydligast när man studerar antalet brottsutsatta kvinnor. BOJ förklarar detta med att polisens omorganisation, som genomfördes under 2014, har medfört en kraftig försämring av ärendeförmedlingen från polisen till BOJ. Detta har fått till följd att ärendeflödet minskat både i Stockholm och andra län. Enligt BOJ har detta drabbat alla typer av brottsoffer, men de kan se att polisen ändå jämförelsevis prioriterat att förmedla kvinnofridsärenden, grov misshandel och sexualbrott eftersom de minskat i lägre grad än övriga typer av ärenden.

I Figur 28 redovisas samtliga brott som skett i nära relationer och där den brottsutsatte varit i kontakt med BOJ i Stockholm. Av tabellen framgår att de vanligaste förekommande brottstyperna är misshandel följt av olaga hot, grov kvinnofridskränkning och ofredande.

Figur 28 Antalet brottsutsatta som varit i kontakt med BOJ Stockholm angående brott i nära relationer efter brottstyp 2013–2018

Brottstyp	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Allmänfarliga brott	0	0	0	0	1	0
Andra tillgreppsbrott	0	0	2	0	0	0
Ekonomisk brottslighet	2	1	6	2	6	13
Förtal, förolämpning	8	6	8	10	7	13
Grov (kvinno)fridskränkning	74	88	105	43	52	45
Identitetsstöld, förfalskning	0	1	1	5	0	5
Inbrott	1	0	1	2	2	0
Misshandel	267	159	307	231	186	157
Mord, dråp, vållande till annans död	2	1	2	5	6	2
Mordförsök	5	1	5	3	4	1
Människorov, människohandel	1	0	0	0	1	3
Ofredande	31	27	46	69	62	38
Olaga förföljelse	1	7	5	8	12	3

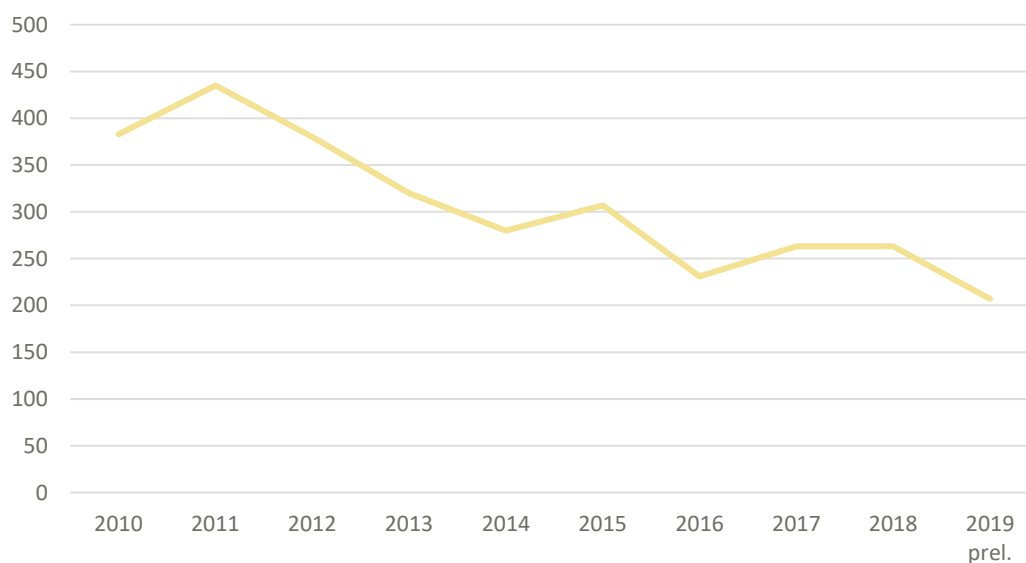
Olaga hot	85	70	66	98	79	73
Rån	0	1	1	2	1	1
Skadegörelse	12	5	2	3	6	5
Stöld, väskryckning, fickstöld	7	6	6	4	4	9
Våldtäkt	8	13	32	26	15	16
Våldtäktsförsök	1	0	2	5	1	0
Övergrepp i rättssak	5	6	2	4	2	5
Överträdelse av kontaktförbud	6	5	13	10	3	4
Övriga brott mot frihet och frid	9	13	20	8	12	10
Övriga sexualbrott	1	5	9	7	7	3
Övrigt	17	13	4	9	7	9
Totalsumma	543	428	645	554	476	415

ANMÄLDA BROTT

Statistiken över anmälda brott omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. De anmälda brotten inkluderar även händelser som efter utredning visar sig vara annat än brott. Vid tidpunkten för denna rapport fanns endast preliminära uppgifter för 2019 att tillgå via BRÅ:s statistikdatabas.

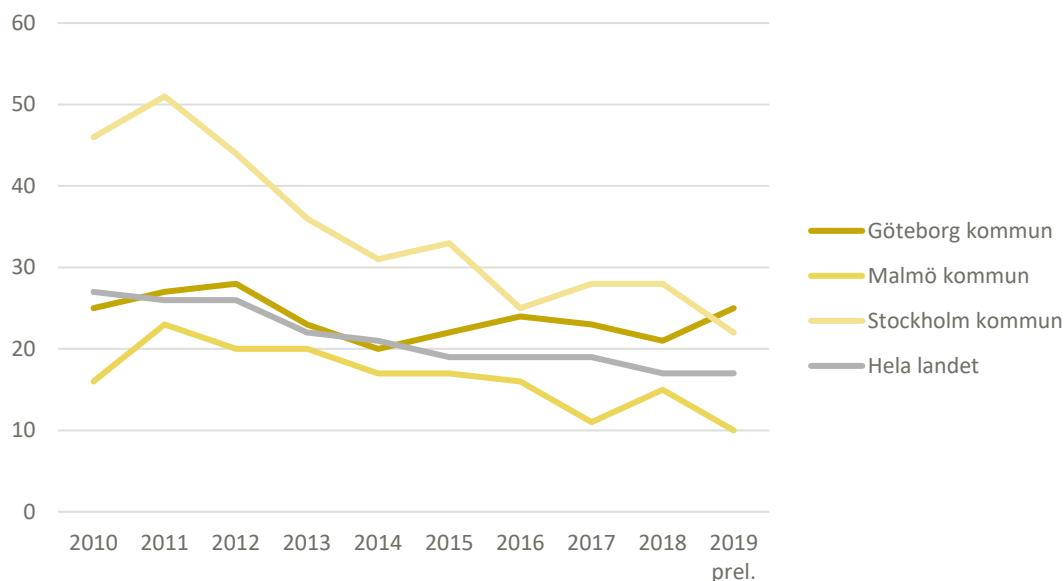
Under 2019 anmäldes 207 grov kvinnofridskränkning i Stockholms kommun. Detta är det lägsta antalet anmälda brott enligt denna brottstyp under de senaste tio åren, se Figur 29.

Figur 29 Antalet anmälda grov kvinnofridskränkning i Stockholm kommun 2010–2019

Antalet anmälda brott om grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare var under 2010-talets början jämförelsevis högt i Stockholm. Omkring 50 anmälningar per 100 000 invånare gjordes under åren 2010–2011. Det är nästan dubbelt så många som i riket och Göteborg och tre gånger så många som i Malmö under samma period. Antalet anmälningar per 100 000 invånare har därefter minskat i Stockholm och enligt de preliminära uppgifterna för 2019 uppgick antalet anmälda brott om grov kvinnofridskränkning till 22 per 100 000 invånare, vilket är i nivå med Göteborg.

Figur 30 Antalet anmälda grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare 2010–2019

Även om det är tydligast i Stockholm så har antalet anmälda grov kvinnofridskränkning minskat även i övriga delar av landet. Med anledning av detta fick BRÅ i uppdrag att undersöka vad minskningen av antalet anmälda grov kvinnofridskränkning kan bero på. BRÅ kan i sin kartläggning konstatera att minskningen av antalet anmälda brott inte kan förklaras av minskad faktiskt utsatthet. Enligt NTU har andelen som uppger att de utsatts för hot och våld av en partner minst en gång under året, liksom andelen som utsatts för upprepat hot eller våld från en partner varit relativt oförändrad under åren 2005–2014. Under åren 2015 till 2016 har andelen som uppger att de varit upprepat utsatta ökat. Det är dock, menar BRÅ, osäkert i vilken utsträckning ökningen beror på ökad faktiskt utsatthet eller ökad rapporteringsbenägenhet. Minskningen av anmälda grov kvinnofridskränkning bedöms inte heller bero på att anmälningsbenägenheten förändrats på något avgörande sätt. Förklaringen till minskningen av antalet anmälda grov kvinnofridskränkning går istället att finna i förändrade registreringsrutiner hos polisen i samband med att anmälan registreras. Bland annat har utvecklingen gått mot att polisen i större utsträckning registrerar brottshändelser som underbrott snarare än grov kvinnofridskränkning. Vidare indikerar BRÅ:s utredning att polisen tidigare registrerade enskilda brottshändelser som grov kvinnofridskränkning i större utsträckning än vad man gör idag.

I Figur 31 redovisas antalet anmälda brott för ett antal brottstyper där brottsutövaren står i nära relation till den brottsutsatta. Med anledning av att polisen nyligen förändrat brottskodsindelningen finns endast uppgifter för 2019 tillgängliga. Av tabellen framgår att misshandel är den

brottstyp som är vanligast förekommande bland anmälda brott där brottsutövaren och den brottsutsatte står i nära relation till varandra. Detta gäller oavsett om den brottsutsatte är man eller kvinna.

Figur 31 Antalet anmälda brott i nära relation, fördelat på brottstyp och kön på den brottsutsatta, prel. 2019

Brottstyp	Kvinna	Man
Försök, förberedelse, stämpling till mord eller dråp	5	1
Grov fridskränkning	17	11
Grov kvinnofridskränkning	207	
Grov misshandel	49	11
Misshandel	847	210
Olaga frihetsberövande	18	2
Olaga förföljelse	5	1
Olaga hot	331	55
Olaga integritetsintrång	8	1
Olaga tvång	5	0
Ofredande	250	35
Sexuellt ofredande	13	2
Sexuellt övergrepp	2	0
Försök till våldtäkt	4	0
Våldtäkt	124	5
Totalt	1 885	334

I tabellen nedan redovisas antalet anmälda grov kvinnofridskränkning, misshandel (inkl. grov misshandel), olaga hot och ofredande per 100 000 invånare uppdelat på stadens stadsdelsförvaltning. Generellt är antalet anmälda brott per 100 000 invånare något högre i stadens ytterområden jämfört med innerstaden. Undantaget är Södermalm stadsdelsförvaltning som framför allt har högre antal anmälda misshandelsbrott per 100 000 invånare.

Figur 32 Antalet anmälda brott i nära relation, fördelat på de vanligaste brottstyperna och stadsdelsförvaltning, prel. 2019

Stadsdelsförvaltning	Grov kvinnofridskränkning	Misshandel inkl. grov	Olaga hot	Ofredande
Rinkeby-Kista	30	165	73	42
Spånga-Tensta	51	144	46	29
Hässelby-Vällingby	28	197	63	19
Bromma	11	69	26	23
Kungsholmen	15	73	30	21
Norrmalm	21	93	19	24
Östermalm	20	78	10	14
Södermalm	22	124	29	24
Enskede-Årsta-Vantör	17	103	48	34
Skarpnäck	15	96	30	34
Farsta	25	172	61	42

Älvsjö	7	124	29	33
Hägersten-Liljeholmen	9	85	31	31
Skärholmen	40	145	70	38

2.4 SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER KRING STATISTIKEN

- Det är svårt att dra slutsatser om våldets omfattning baserat på tillgänglig statistik. Andelen utsatta i befolkningen varierar stort mellan de olika källorna, vilket troligen kan förklaras av skillnader i undersökningens design, den undersökta population samt undersökningens frågeställning.
- Enligt Nationell kartläggning över brott i nära relationer uppges 0,6 procent av alla kvinnor och 0,4 procent av alla män vara utsatt för upprepat fysiskt våld. Omräknat till 2018 års befolkning motsvarar det omkring 4 500 kvinnor och 3 000 män i Stockholms stad. Vidare uppges 3,8 procent av kvinnorna och 2,5 procent av männen att de varit utsatta för upprepat psykiskt våld, vilket motsvarar 28 700 kvinnor och 18 700 män. Enligt NTU är 0,9 procent av alla kvinnor upprepat partnerutsatta, vilket omräknat till 2018 års befolkning motsvarar 6 800 kvinnor.
- Ovanstående kan jämföras med antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten i Stockholms stad, som under 2018 uppgick till 2 390 personer (2 144 kvinnor och 246 män). Detta tyder på att det finns ett mörkertal av våldsutsatta som inte är kända av socialtjänsten, framför allt när det gäller gruppen män. Utöver de som är upprepat utsatta finns det även ett stort antal som blivit utsatta för våld i nära relationer vid enstaka tillfällen under ett år.
- Under 2018 hade RVC kontakt med omkring 94 våldsutövare. Baserat på stadens egen statistik över antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten når man uppskattningsvis endast 4 procent av alla våldsutövare under 2018 (givet att antalet våldsutövare är detsamma som antalet våldsutsatta).
- Det finns ingen entydig bild som talar för att våldet varken minskar eller ökar. ULF rapporterar enligt de senaste publicerade resultaten en minskning i andelen utsatta för hot och våld i den egna eller i annans bostad. Minskningen är dock inte statistiskt säkerställd. Även antalet anmälda grov kvinnofridskränkning samt antalet brottsutsatta som har kontakt med BOJ har minskat över tid. Detta kan dock förklaras av förändrade registreringsrutiner och omorganisation hos polisen. NTU, antalet våldsutsatta kända av socialtjänsten och antalet orosanmälningar med misstanke om våld inom familjen eller bland närstående visar snarare på en ökning över tid. Det går dock inte att klarlägga om detta beror på en faktiskt ökad utsatthet.
- Andelen våldsutsatta i befolkningen som är kända av socialtjänsten är generellt sett högre i stadens ytterområden. Även statistiken över orosanmälningar och anmälda brott bekräftar denna bild. Att den faktiska utsattheten skulle vara större i stadens ytterområden jämfört med innerstaden är något som till viss del bekräftas av ULF och Nationell kartläggning av brott i nära relationer. Enligt dessa undersökningar är utsattheten generellt sett högre bland ensamstående, och då främst ensamstående kvinnor med barn. Även yngre kvinnor, kvinnor

med förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå samt kvinnor med sämre ekonomiska förutsättningar är utsatta i högre utsträckning.

- Att den rapporterade statistiken över antalet våldsutsatta samt orosanmälningar visar på en högre utsatthet i vissa delar av staden skulle även kunna bero på skillnader i arbetssätt samt olika aktörers närvaro i stadsdelsförvaltningen. Exempelvis tenderar det genomsnittliga antalet orosanmälningar per barn att vara något högre i ytterområdena jämfört med inre staden. Detta skulle kunna bero på att kunskapen om våld i nära relationer och anmälningsbenägenheten ser olika ut inom staden. Men det skulle även kunna förklaras av att olika aktörers närvaro skiljer sig mellan olika områden i staden. Socialtjänsten som exempelvis står för 18 % av alla orosanmälningar i staden, står för en betydligt lägre andel av anmälningarna i inre staden. I dessa områden är det istället förskola, skola och hälso- och sjukvård som står för en större andel av anmälningarna (undantaget polisen).
- Kvinnor är generellt sett mer utsatta än män enligt statistik från ULF, stadens interna statistik, anmälda brott och BOJ. Undantaget är Nationell kartläggning av brott i nära relation som visar på en jämn fördelning mellan könen, samtidigt visar denna undersökning att kvinnor i betydligt högre grad utsätts för grövre våld och i större utsträckning är i behov av stöd och hjälp från omgivningen.
- Enligt statistik över inkommande information till RVT så avser informationen i de allra flesta fall en kvinna som befinner sig i åldern 30–44 år. I de flesta fall är det den kvinnan själv som tagit kontakt för att göra en ansökan. Detta går delvis emot ULF/Nationell kartläggning av brott i nära relationer som framför allt lyfter fram unga kvinnor som den grupp där utsattheten är som störst.
- En relativt stor andel av den inkommande informationen som har kommit in till RVT under perioden januari till september 2019 har inte behandlats inom 3 månader.
- Trots att antalet våldsutsatta som var kända av socialtjänsten har varierat under perioden 2015–2018 så har andelen placerade i skyddat boende minskat för varje år.

3. NULÄGE – STADENS ARBETE MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER

3.1 VERKSAMHETERNAS BILD AV VILKA MÅLGRUPPER SOM NÅS OCH INTE

Våldsutsatta med barn och redan i kontakt med socialtjänsten nås

Majoriteten av de verksamheter som arbetar specifikt kopplat till våld i nära relationer (RVT, RVC och skyddade boenden) berättar att de framförallt når våldsutsatta personer med barn. Dessa ärenden kommer oftast från socialtjänstens familjeenhet eller barn- och ungdomsenhet. Samtidigt nämner ett par RVT att de tror att fler ärenden skulle kunna nå dem via barn och ungdom, om denna enhet hade bättre kunskap och rutiner för att arbeta med våld i nära relationer. I flera stadsdelsförvaltningar har RVT märkt en stor skillnad i inflödet av ärenden från en enhet efter att RVT utbildat medarbetare.

RVT i alla stadsdelar berättar att de framförallt når våldsutsatta som redan har haft kontakt med socialtjänsten genom andra ärenden. I socioekonomiskt starka tror intervjupersonerna från RVT att det finns både en stor okunskap om hur socialtjänsten arbetar och en känsla av skam över att vara i kontakt med dem.

Sårbara grupper nås inte och är extra utsatta

Sårbara grupper, som nästan alla intervjupersoner uppger att de i dagsläget inte når, är äldre, personer med funktionsnedsättning, personer i missbruk och hemlösa. Här berättar intervjupersonerna både om varje enskild grupps utsatthet och den intersektionella aspekten av att tillhöra flera av dessa och andra grupper.

Äldre personer som är våldsutsatta är ofta motvilliga till att söka hjälp genom kontakt med socialtjänsten. Det finns ett stigma kring att vara i kontakt med myndigheten liksom att se sig själv som våldsutsatt. Intervjupersoner berättar att de möter äldre som har levt i en våldsam relation under lång tid när det uppmärksammas av en utomstående. Att lämna partnern i en hög ålder kan innebära social utsatthet i relationen till familj och vänner eller ekonomisk utsatthet. Inom gruppen äldre nämns särskilt utsatta grupper som äldre personer som är utrikesfödda. Det är en grupp som RVT och RVC uppfattar att de väldigt sällan kommer i kontakt med. Intervjupersonerna uppmärksammar även att kunskapen om hur hedersproblematik påverkar äldre personer är väldigt begränsad. De upplever att utbildningar om heder främst rör situationen för unga människor.

Personer med funktionsnedsättning är en annan utsatt grupp. Här skiljer det sig dock åt mellan olika RVT. Vissa RVT uppfattar att de når målgruppen, andra inte. Flera är dock överens om att det kan vara svårt att hitta skyddade boenden som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Både när det gäller äldre och personer med funktionsnedsättning tror många RVT att handläggare väljer att sätta in andra insatser för att minska våldsutsattheten – om den våldsutsatta inte går med på att kontakta socialtjänst. Det kan till exempel röra sig om att tillföra mer hemtjänst eller placering på äldreboende.

Personer i missbruk är en annan grupp som nämns som mycket utsatt. Flera intervjupersoner berättar att det finns en acceptans för att personer i missbruk även är våldsutsatta. Acceptansen eller normen innebär att insatser inte sätts in även om våldet är känt. Samma normalisering gäller personer i hemlöshet som är en annan utsatt grupp. Motsvarande normaliseringsprocess gäller personer med socialpsykiatriska problem där man tror att vården och myndigheter ofta missar att personen också kan vara utsatt för våld.

Att tillhöra flera av dessa grupper eller att vara till exempel äldre och utrikesfödd eller hemlös med socialpsykiatrisk sjukdom innebär att individen lever i en specifik utsatthet som i stor utsträckning påverkar ens våldsutsatthet. För det första har individen troligtvis fler myndighetskontakter och/eller insatser vilket kan innebära en svårighet vid placering på skyddat boende. Dessutom innebär våldsutsattheten en trippelutsatthet som kan skapa en ännu mer betungande situation för individen och eventuella barn.

Gruppen HBTQ-personer anses av flera intervjupersoner inte heller nås i samma utsträckning som andra grupper. På frågan om det finns andra samhällsaktörer - utanför staden - som fångar upp de sårbara grupperna finns en uppfattning om att våldsutsatta HBTQ-personer många gånger söker stöd hos idéburen sektor som exempelvis RFSL. För övriga sårbara grupper uppfattar intervjupersonerna inte att de fångas upp av någon annan aktör i någon större omfattning.

Finns liten möjlighet att nå våldsutövare

Ett tydligt resultat från intervjuer med de verksamheter som arbetar specifikt med våld i nära relationer är avsaknad av arbete med våldsutövare. Att staden, och framför allt RVT, har ett uppdrag att arbeta med våldsutövare uppfattas som tydliggjort i nuvarande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020. Däremot menar de intervjuade att denna grupp fortfarande inte nås och att det finns begränsat med kunskap, samverkan och rutiner för att arbeta med våldsutövare.

De våldsutövare som ändå nås i dagsläget är i princip enbart män med barn. RVT uppfattar att det finns väldigt liten möjlighet att nå våldsutövare som inte har barn. Det görs inte screeningar av våldsutövare i tillräcklig utsträckning och kunskapen om hur de ska nå gruppen och arbeta med den uppfattas som begränsad. De skyddade boenden som intervjuas säger att de kommer i kontakt med våldsutövare genom att de dyker upp i receptionen på boendet. De tillkallar då polis. Boendena uppfattar inte att våldsutövarna sedan fångas upp av någon annan instans.

3.2 KUNSKAP OCH KOMPETENSUTVECKLING

Stor variation i kunskapsläget om våld i nära relationer

De som arbetar med våld i nära relationer som en uttryckt del av sin tjänst har mycket god kunskap om ämnesområdet. Det uppfattar Sweco i intervjuer och det berättar intervjupersoner själva. För andra anställda bedömer intervjupersonerna att kunskapsnivån är mycket varierande. Överlag uppfattar intervjupersonerna att det kan finnas ett par "eldsjälar" på en arbetsplats eller enhet som är intresserade av frågan och har tagit på sig att lära sig mer. En utmaning

som flera nämner är den höga personalomsättningen på många förvaltningar som gör att utbildade personer snabbt byts ut mot outbildade.

Alla RVT har mer eller mindre systematiskt genomfört utbildningar med andra enheter i stadsdelen. De uppfattar att utbildningarna oftast gör väldigt stor skillnad. Efter en utbildning märker de från RVT att antalet ärenden från enheten ökar drastiskt. Flera RVT berättar att de efter införandet av RVC har mer tid för att sprida kunskapen om det egna arbetet. Det sker genom ovan nämnda utbildningar samt informationskampanjer riktade mot allmänheten, exempelvis "Våldsfria veckan". På enheter som arbetar med äldre, personer i missbruk eller funktionsnedsatta har Sweco intervjuat en person med övergripande ansvar för frågan. De personerna uppfattar att de har god möjlighet inom sin tjänst att dela kunskap med kollegor och fungera som en stödfunktion i ärenden, mer om detta i nästa avsnitt om rutiner.

Fördjupad kompetensutveckling efterfrågas

När det gäller kompetensutveckling uppfattar de intervjuade att det finns ett stort utbud av utbildningar i stadens regi men även från aktörer som Länsstyrelserna, Nationellt Centrum för Kvinnofrid, Manscentrum och jourer. Det uppskattas att staden har satsat så brett på att utbilda medarbetare i frågorna. Några av intervjupersonerna anser att nivån på utbildningarna ofta är för låg för de som arbetar med våld i nära relationer på en daglig basis. De efterfrågar mer fördjupad kompetensutveckling. Även de verksamheter som inte arbetar specifikt med våld efterfrågar fördjupande utbildningar kring hur frågorna kan konkretiseras utifrån olika verksamhetsområden och yrkesroller. Grundutbildningen uppfattades som bra och nyttoförande men många vill ha fler konkreta verktyg och tips på hur de kan arbeta med frågorna i sin profession.

Kunskapsbehov

En målgrupp som flera intervjupersoner på RVT vill lära sig mer om är våldsutövare utan barn. Det är en grupp som de i dagsläget vet väldigt lite om. Okunskapen handlar både om hur samhället kan nå målgruppen och hur de arbetar med dem genom insatser. En intervjuperson på ett RVT berättar att de vill göra en kartläggning av vilka insatser socialtjänsten har som målgruppen kan ta del av och vilka motivationsfönster personerna kan ha att söka hjälp.

Bland våldsutsatta pekas ett antal grupper ut som intervjupersonerna vill ha mer kunskap om. Äldre som utsätts för hedersrelaterat våld är en grupp de vet väldigt lite om. En intervjuperson berättar att utbildningar om hedersproblematik bara handlar om unga och deras utsatthet. Ett RVT nämner även att de tycker att flera instanser i staden skulle behöva få bättre förståelse för "hela kedjan" i arbetet med våld i nära relationer. Alltså att förstå vilka risker och insatser som finns vid olika tidpunkter hos olika aktörer.

RVT och RVC önskemål om kompetensutveckling

Områden medarbetare och chefer önskar sig mer fördjupad kunskap inom är:

- Hur staden ska arbeta med och mot våldsutövare (speciellt de utan barn)
- Äldre som utsätts för hedersrelaterat våld
- Våldsutsatta med psykisk ohälsa
- Tystnadsnorm i socioekonomiskt starka kontexter
- Våldsutsatta med funktionsnedsättning

Områden där medarbetare och chefer önskar att den generella kunskapen ska öka är:

- Våldsutsatthet i kombination med socialpsykiatrisk sjukdom
- En grundläggande förståelse för hur staden arbetar med våld i nära relationer (hela kedjan)

Flera intervjupersoner efterfrågar uppföljning av vilka yrkeskategorier som gått de utbildningar om våld i nära relationer som erbjudits stadens medarbetare. Det finns en uppfattning om att närvaron varit högst bland yrkeskategorier som redan har en relativt hög kunskapsnivå. Men att deltagandet från exempelvis hemtjänst, förskolor och personlig assistans, där de ser att kunskapsnivån många gånger behöver ökas, inte varit lika högt. Några intervjupersoner menade även att personer som önskat delta vid utbildningarna har nekats detta av sina chefer.

De skyddade boenden som intervjuats upplever att kunskapsnivån hos dem är bra och ser inga specifika behov på kunskapshöjning i den egna organisationen. En person nämner att det kan vara svårt att veta var det går att hitta utbildningar när de behövs och önskar att det fanns en tydligare sökfunktion. De intervjupersoner som varit verksamma i andra delar av staden (ej RVT och RVC) efterfrågar generellt ökad kunskap kring hur de ska agera vid misstänkt våld i nära relationer. Idag uppfattar de att den kunskapen oftast centreras till en grupp eldsjälar och/eller en ansvarig person.

3.3 SAMVERKAN

En övergripande bild är att samverkan kopplat till frågor om våld i nära relationer finns och att överlag är bra, men på många håll kan bli bättre. Flera intervjupersoner framhåller att samverkan mellan RVT och RVC är god. Swecos samlade bedömning är att när samverkan fungerar bra, då ger det stor skillnad i verksamheten.

Det finns många olika samverkansnätverk. Flera personer nämner att chefsnätverk är bra för att sprida kunskap och uppmärksamma problem som uppstår i kontakten mellan två aktörer. Intervjupersoner berättar dock att informationen ibland är svår att få ner i verksamheten från chefsleden. I en stadsdel berättar RVT om ett samverkansforum där representanter från cirka 25 aktörer i stadsdelen medverkar. Alla har fått mandat inom sin organisation att arbeta med frågan. Att det är medarbetare som deltar uppfattar man leder till att kunskapen bättre kommer in i verksamheten.

Polisen och psykiatrin återkommer i nästan samtliga intervjuer med RVT och RVC som exempel på aktörer man vill förbättra samverkan med. Flera RVT och RVC uppfattar att det är svårt att få kontakt med rätt person på polisen, till exempel när de behöver uppgifter om när en våldsutövare ska släppas från häktet. En stadsdel är ett undantag, där har de en upparbetad samverkansrelation med direktnummer till "egna" utredare med ansvar för ärenden om våld i nära relationer. RVT träffar även polisens utredare återkommande på fika för att arbeta upp relationer och lära sig om varandras verksamhet.

Psykiatrin speciellt men även vården i allmänhet nämns också som aktörer där samverkan ofta brister. Som nämnts ovan berättar flera intervjupersoner att kunskapen om våld i nära relationer hos dessa aktörer ofta brister. RVT upplever även att det ofta uppstår problem om en person i behov av vård också behöver skyddat boende.

Som nämnts ovan sker mycket samverkan inom stadsdelarna genom utbildningar och kunskapsutbyte. Det framstår som att det fungerar bra, men att det skulle kunna göras i högre utsträckning, och då ge bättre resultat. Flera intervjupersoner menar att mörkertalen av våld i nära relationer är höga eftersom de märker en så drastisk ökning av ärenden efter att en enhet utbildats och därmed fått bättre förståelse för frågan.

Vidare framstår samverkan kring våldsutövare som mycket begränsad. Det saknas strategiskt samarbete kring hur gruppen ska nås och hur arbetet med dem ska se ut.

3.4 RUTINER

På de enheter och de funktioner som arbetar uttalat med våld i nära relationer framstår det som att rutinerna överlag fungerar bra. Personalen har hög kompetens och olika insatser finns tillgängliga. För vissa målgrupper framstår det dock som att rutinerna oftare brister.

När det gäller placeringar på boenden upplever flera RVT att det är svårt att hitta placeringar för personer med funktionsnedsättning. På boendena tycker de dock att de är bra på att ta hand om den målgruppen. Ett RVT nämner att situationen för unga pojkar är mycket oroväckande. Gruppen placeras främst själva i egen skyddslägenhet men har oftast ingen kunskap om matlagning och självhushåll samt ett litet stödnätverk av vänner. Ett RVT berättar att de vet att det inte kommer fungera om de måste göra en sådan placering men att de inte har något val. Det räcker inte att gruppen får besök några gånger i veckan av en handläggare, de måste få mer stöd.

Rutiner för att arbeta med våldsutsatta män efterfrågas överlag av några intervjupersoner. de menar att det inte screenas för våldsutsatthet för män och att rutinerna många gånger utgår från kvinnor och därmed missar utsatta män. Samma problematik finns för personer i missbruk och hemlösa där många upplever att våldsutsatthet fortfarande är normaliserat och inget de screenar för.

I de verksamheter som inte aktivt arbetar med våld i nära relationer framstår det som att det finns stora brister i rutiner. Arbetet verkar i flera fall inte fungera tack vare rutiner utan tack vare eldsjälar som tar stort ansvar – det innebär att arbetet blir personbundet och därmed riskerar att försämrats snabbt. Bland annat nämns brister i screening för våld inom äldreomsorgen och vid ärendehantering kopplat till funktionsnedsättning.

4. PROGRAMMET MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER OCH HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK 2017–2020

4.1 VÄLFORMULERAT, INFORMATIVT OCH VIKTIGT PROGRAM

Överlag tycker de intervjuade att det är ett välformulerat program med viktig och bra information. Texterna om våld i nära relationer uppfattas vara lätta att ta till sig, uppdaterade och i linje med rådande forskning och kunskap. Det uppskattas även att staden har tagit fram ett program för frågorna och det signalerar att arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är prioriterat.

Några chefer framhöll att de har använt sig av programmet i verksamhetsplanering och att frågorna, genom programmet, har fått en tydligare plats i verksamhetens strategiska arbete. Programmet har i några fall även använts av RVT som påtryckningsmedel mot andra avdelningar inom stadsdelsförvaltningen för att få dessa att arbeta mer med frågorna. Genom programmet har det blivit lättare att motivera att dessa frågor är prioriterade inom staden och varför de är viktiga att arbeta med inom de olika verksamhetsområdena.

Vidare finns en uppfattning att våld i nära relationer har uppmärksammats mer i staden under de senaste åren. Bland annat genom de utbildningar som erbjudits brett. Programmet med dess målsättningar kopplat till utbildningsinsatser ses som en trolig orsak till att frågorna fått mer uppmärksamhet.

4.2 OTYDLIGT KRING ANSVAR OCH IMPLEMENTERING I VERKSAMHETERNA

Även om programmet ses som viktigt och välformulerat är det samtidigt tydligt att det inte fått någon större spridning i staden och att ansvaret för genomförandet är otydligt. Överlag uppfattas programmet vara relativt okänt inom staden.

Ingen tycks uppfatta att programmet finns till för den egna yrkesrollen eller verksamhetsområdet. Utanför socialtjänsten är den generella uppfattningen att programmet främst riktar sig till socialtjänsten och kanske framför allt till de som specifikt arbetar med våld i nära relationer. Hos RVT och RVC ser de istället att programmet är för allmänt hållet för den egna verksamheten och att de har riktlinjer och rutiner som de istället använder sig av. Inom RVT och RVC är den övervägande uppfattningen att programmet har fokus på stadens arbete brett med frågorna och inte riktar sig främst till dem själva.

Programmet uppfattas snarare som beskrivande än som styrande. Det innehåller viktig information och välskrivna texter men det uppfattas inte styra hur staden ska arbeta med frågorna. Det finns en tydlig efterfrågan av konkretisering och anpassning utifrån olika funktioner och verksamhetsområden. Samtidigt riskerar konkretiseringar utifrån olika verksamhetsområden

och yrkesroller inom staden att medföra att programmet blir oerhört omfattande. För att undvika ett allt för omfattande material föreslås att i programmet ge några konkreta exempel på hur olika funktioner inom staden kan arbeta utifrån programmet. Därtill behöver programmet förtydliga vem som har ansvar för implementering och hur programmet kan och bör brytas ned till verksamhetsspecifika handlingsplaner eller riktlinjer. I dagsläget saknas tydlighet kring hur implementeringsarbetet är tänkt att ske och vem som har ansvar för det. Chefernas roll uppfattas inte vara tillräckligt tydliggjord.

Det finns exempel på verksamheter som har utgått från programmet och tagit fram mer konkreta handlingsplaner. Inom utbildningsförvaltningen har exempelvis en arbetsgrupp tillsatts som arbetat fram riktlinjer för skolorna – då främst med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck – och i det arbetet har de utgått från programmet.

Det upplevs inte som att programmet används på strategisk nivå inom socialförvaltningen och därmed genomsyrar det inte socialförvaltningens olika strategiska områden och dokument i den omfattning som det borde.

Vidare framkommer att programmet inte spridits och kommunicerats i tillräcklig omfattning. Vid framtagandet av ett nytt program efterfrågas därför en spridnings- och implementeringsplan så att programmet ges förutsättning att bli välkänt och användas brett i staden.

4.3 BRISTANDE UPPFÖLJNING

Programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020 innehåller flera målsättningar uppdelade på olika målgrupper. Till vart och ett av målen specificeras även när uppföljning ska ske. Däremot är det otydligt hur och av vem uppföljningen ska genomföras.

Ingen verkar ha en tydlig bild av vem som ansvarar för uppföljningen och om detta ska ske av enskilda verksamheter eller på stadsövergripande nivå. Bristande uppföljning är en svaghet med programmet och riskerar att minska dess status och betydelse. Genom att tydliggöra hur uppföljningen ska ske och vem som ska genomföra detta får programmet bättre förutsättningar att vara styrande och användas aktivt i stadens olika delar. Att inte följa upp målsättningar skickar signaler om att de inte är prioriterade eller angelägna.

Ytterligare en konsekvens av att inte följa upp målsättningarna är bristande kunskapsunderlag om nuläge och hur arbetet på bästa sätt bör utvecklas vidare. I intervjuerna som ligger till grund för denna analys har några personer reagerat på specifika målsättningar som de anser inte är uppnådda. Men samtidigt har intervjupersonerna inte uppfattat att någon uppföljning har gjorts och att kunskapen om att målen inte har nåtts därmed inte har spridits till personer med strategiskt ansvar för frågorna. Ett sådant mål är exempelvis det om att det ska finnas lättillgänglig information på flera språk. En intervjuperson menar att hen har efterfrågat att sådan information ska tas fram centralt men tillslut har finansierat det från den egna budgeten.

4.4 UTVECKLING AV INNEHÅLLET

Som tidigare beskrivits så uppfattas innehållet i programmet vara relevant, välformulerat och utgå från det senaste kunskapsläget. Några invändningar mot specifika delar av innehållet har dock framkommit i intervjuerna. Var och en av invändningar som beskrivs nedan har lyfts av en eller ett fåtal intervjupersoner. Sweco kommer därför inte rekommendera socialförvaltningen att göra ändringar i kommande program utifrån dessa åsikter. Däremot uppmanar vi att se över invändningarna och se dem som möjliga förslag på förbättringar i det nya programmet.

Inledningsvis nämnde några intervjupersoner att de tycker programmets breda definition av våld i nära relation riskerar att urvattna begreppet och vilken typ av våld det är man syftar på. I nuvarande program beskrivs att nära relationer kan handla om makar, partners, sambo, pojk- eller flickvänner, föräldrar, barn, andra släktingar samt andra personer som den våldsutsatta har eller haft en nära och förtroendefull relation till, till exempel vårdare. Detta uppfattar några intervjupersoner blir för vagt och kan riskera att den enskilda individen inte vet vilken typ av våld som inbegrips och inte.

Vad gäller målgruppsbeskrivningar har det framkommit åsikter om att målgrupperna äldre och personer i missbruk inte beskrivs lika ingående som andra målgrupper. För dessa målgrupper uppfattas beskrivningarna, av några intervjupersoner, vara för generella och inte framhålla intersektionella perspektiv och förståelse för olika behov och förutsättningar inom målgruppen. I beskrivningen av hedersförtryck på sidan nio i programmet menar en person att det inte framgår att kvinnor som reproducerar hederskulturen många gånger också är förtryckta, och att just detta förtryck mot förtryckaren är en viktig aspekt av hedersproblematiken.

Vidare finns uppfattningen att barnperspektivet inte är tillräckligt tydligt formulerat i programmet. Bland annat menar en intervjuperson att barn är den målgrupp som främst riskerar att utsättas för försummelse men att barn inte nämns i texten om försummelse. I bilaga tre kopplat till stöd och insatser önskas ett förtydligande om vilka typer av stöd och insatser som finns för målgruppen barn. En intervjuperson anser att programmet bör ha ett tydligare barnrättsperspektiv nu när Barnkonventionen är svensk lag. På sidan 33 beskrivs hur barn reagerar när det sker våld i föräldrparet. Här utelämnar texten att det också är vanligt att barn litar sig med våldsutövaren, inte bara att barn känner vanmakt, maktlöshet eller försöker stoppa våldet.

Angående stöd och insatser för vuxna menar en intervjuperson att begreppen behöver förtydligas. Idag placeras våldsutsatta inte bara i skyddat boende utan även på hotell, i träningslägenhet med mera. Detta tydliggörs inte ordentligt och inte heller framkommer någon tydlig definition av så kallade mellanboenden – vad kan detta innefatta i praktiken?

Ytterligare sidspecifika kommentarer:

- Sidan 14: I stycket om tertiärpreventiv nivå bör även Vuxenpsykiatri och BUP stå med som aktörer som kan vara berörda.
- Sidan 22: Stor förändring har skett gällande hur man når ut med information från RVT. Denna punkt bör uppdateras.

5. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

STORA VARIATIONER OCH MÖRKERTAL

Antalet personer som utsätts för våld i nära relationer skiljer sig mellan olika delar av Stockholms stad. I stadens ytterområden är siffrorna högre än i innerområdena. Samtidigt visar statistiken att utsattheten generellt sett är större bland ensamstående och då främst ensamstående kvinnor med barn. Från tidigare studier vet vi att andelen ensamstående med barn är högre i stadens ytterområden⁴. Detta är även områden där befolkningen generellt sett har en lägre utbildningsnivå⁵ samt sämre ekonomiska förutsättningar⁶, vilket har visats sig öka risken för att utsättas för våld i nära relationer för gruppen kvinnor. Det framkommer även i denna studie att mörkertalen kopplat till våld i nära relationer är stora och varierar mycket mellan olika samhällsgrupper. I intervjustudien framkommer att de inom socialtjänsten främst når våldsutsatta kvinnor med barn och i lägre omfattning andra grupper. En bild som alltså stärks av resultaten från den statistiska sammanställningen.

Vidare visar denna studie att socialtjänsten arbetar på olika sätt i olika delar av staden. I innerstadsområdena vittnar intervjupersoner som arbetar med våld i nära relationer att de har svårt att nå de våldsutsatta då dessa sällan är i kontakt med socialtjänsten och att det många gånger finns ett extra starkt stigma mot socialtjänsten i socioekonomiskt starka områden. I studien framkommer även att socialtjänsten står för en betydligt lägre andel av orosanmälningarna i innerstaden än i ytterområdena.

Att det finns stora mörkertal bekräftas även av relationsvåldsteamens berättelser om att antalet inkommande fall ökar påtagligt från verksamheter efter att de har utbildat vid dessa eller informerats om RVT:s arbete.

INTERSEKTIONELLA PERSPEKTIV BEHÖVER FÖRTYDLIGAS

Mörkertalen är alla störst bland de särskilt utsatta grupperna. Särskilt sårbara grupper nås i dagsläget inte i tillräcklig utsträckning av de aktörer som arbetar med våld i nära relationer. Framför allt inte våldsutsatta som har dubbel eller trippel utsatthet i form av att exempelvis leva i missbruk och ha en funktionsnedsättning. Det finns ett påtagligt behov av att förtydliga de intersektionella perspektiven i arbetet med våldsutsatta personer. I dagsläget uppfattas inte rutiner och kunskap i tillräcklig omfattning täcka in de personer som har flera utsattheter. Bristande intersektionell kunskap och rutiner gäller framför allt bland de verksamheter som inte specifikt arbetar med frågor som rör våld i nära relationer. Därmed slussas dessa personer inte vidare till de verksamheter som har expertis i frågor rörande våld i nära relationer.

⁴ Hushåll och boende i Stockholms stad, 2017, s. 11

⁵ Områdesfakta, Stockholms stad, 2018

⁶ Befolkningsöversikt 2018, s. 29

Våldsutövare är en grupp som sällan nås. Bland denna grupp är mörkertalen extra stora visar både den statistiska sammanställningen och intervjustudien. De våldsutövare som trots det nås är män med barn. Samtidigt ses det som positivt att våldsutövare lyfts i programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020 att både RVT och RVC har i uppdrag att arbeta med gruppen.

Även programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020 uppfattas inte i tillräcklig utsträckning ha ett intersektionellt förhållningssätt. Olika målgrupper för arbetet beskrivs och det finns en medvetenhet om att vissa grupper är mer sårbara än andra. Däremot saknas intersektionell förståelse för hur olika utsattheter samverkar. Även i mål och delmål är de intersektionella perspektiven frånvarande. Sedan programmet skrevs har flera aktörer utvecklat kunskapsmaterial just på temat intersektionella perspektiv på våld i nära relationer och dubbel utsatthet. Staden kan med fördel inspireras av det inför framtagandet av det nya programmet.⁷

ANSVAR FÖR OCH ANVÄNDNING AV PROGRAMMET BEHÖVER FÖRTYDLIGAS

Ett tydligt resultat från studien är att programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017–2020 uppfattas som viktigt och att frågorna har lyfts i staden i och med att programmet finns. Programmet anses vara välskrivet och informativt. Däremot är det inte styrande i den omfattning det skulle kunna vara. Framför allt saknar programmet tydlighet kring vem som ansvarar för de olika delarna av genomförandet. Det finns en genomgående efterfrågan av konkretion av programmet utifrån olika verksamhetsområden och yrkesroller. En sådan konkretion gör sig möjligtvis bäst genom framtagande av handlingsplaner på förvaltningsnivå. Därmed krävs det att ansvaret för att ta fram handlingsplaner förtydligas i programmet och att chefernas roll förstärks.

Studien visar att programmet har kunnat användas av RVT för att trycka på andra förvaltningar att arbeta med frågorna. Det finns en stor potential att nå ut bredare med utbildningar kopplat till programmet. I dagsläget saknas det användbart utbildningsmaterial kopplat till detta, vilket efterfrågas för kommande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Även ökad spridning av programmet behövs. I dagsläget uppfattas inte programmet vara välkänt i staden. Vid framtagandet av ett nytt program bör även en spridnings- och implementeringsplan tas fram.

FÖRDJUPAD OCH ANPASSAD KOMPETENSUTVECKLING

Den kompetensutveckling om våld i nära relationer som erbjudits brett till medarbetare i Stockholms stad sedan antagandet av det nuvarande programmet har bidragit till ökad medvetenhet om frågorna. De aktörer som arbetar specifikt med frågorna märker att andra inom staden har

⁷ Se till exempel: <https://www.lansstyrelsen.se/skane/tjanster/publikationer/intersektionella-perspektiv-pa-vald-i-nara-relationer.html>, <https://www.brackediakoni.se/dubbelt-utsatt>, <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-kommuner/att-arbeta-med-sarskilt-utsatta/att-arbeta-med-sarskilt-utsatta/>

fått ökad kunskap och förståelse för våld i nära relationer. Samtidigt finns en fortsatt efterfrågan av skraddarsydd utbildningar anpassade till olika områden och yrkesroller. Bland annat önskas mer fördjupande utbildningar för de som arbetar specifikt med frågorna i sin profession. Hos de verksamheter där våldsfrågorna inte är huvudfokus bör utbildningarna istället fokusera på hur personer i sin profession kan upptäcka våldet och hur man då ska agera. Dessa utbildningar kan förslagsvis utgå från det nya programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och därmed fungera som en ytterligare konkretisering av hur programmet ska implementeras i olika verksamheter.

SAMVERKAN FÖR ATT MÖTA KOMPLEXA PROBLEM

Studien vittnar både om mycket goda exempel på samverkan mellan aktörer, och på brister i samverkansrelationerna. Genomgående är det tydligt att där samverkan fungerar får det flera positiva effekter. Samverkan leder både till att det är enklare för RVT och skyddade boenden att utföra sitt arbete, och till att våld upptäcks utanför socialtjänstens ansvarsområden. Framförallt behövs samverkan för att kunna minska mörkertalen och för att nå våldsutsatta och våldsutövare som lever i dubbel utsatthet eller inte redan är i kontakt med socialtjänsten. Exempel på viktig samverkan är kunskapsdelning och informationsspridning från RVT, skyddade boenden och jourer till andra samhällsaktörer och allmänheten. Ett annat exempel är nätverk och andra kontaktytor som förbättrar samordningen kring insatser och förebygger att individer hamnar i kläm mellan två verksamheter.

I en kommande studie⁸ lyfts Stockholms stads Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018 – 2023⁹ fram som ett bra exempel på hur samverkan och rutiner för samverkan kan främjas av ett kommunalt program. I studien vittnade intervjupersoner om att programmet fungerar mycket bra som påtryckning mot andra aktörer om att samverkan ska ske. Programmet innehåller till exempel ett kapitel om genomförande och uppföljning där olika verksamheters roller skrivs ut samt ett kapitel med nämnders och bolagsstyrelsers ansvar för programmets olika fokusområden. Kanske kan detta program inspireras av det?

UPPFÖLJNING OCH KUNSKAPSSPRIDNING VIKTIGT

Studien visar avslutningsvis en brist på uppföljning av programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. I dagsläget följs målen inte upp. I alla fall inte på ett systematiskt sätt och det är otydligt vem som ansvarar för uppföljningen. Vinsterna med en tydlig uppföljning är potentiellt flera. Dels uppfattas programmet som mer styrande om målen följs upp, dels bidrar uppföljningen till ökad kunskap om det arbete som görs inom staden. Denna studie visar på att en hel del insatser bedrivs kopplat till olika målgrupper och med olika verktyg eller metoder. Däremot framstår det som att det finns stora möjligheter att utveckla det interna lärandet mellan de aktörer som på olika sätt arbetar mot våld i nära relationer. Uppföljningen av kommande program kan vara ett sätt att utveckla den lärprocessen.

⁸ MFD:s regeringsuppdrag om Aktiv fritid för personer med funktionsnedsättning där Sweco genomfört en delstudie. Publiceras 31 mars 2020.

⁹ https://larvux.stockholm.se/sites/default/files/program_funktionshinder_175x282mm_pdf.pdf

BILAGA 1

SLK / Ek.biståndsenheten

mman Amman
1001-002K

BBiC_Anmälan/Information på annat sätt, 2019-10-14

Anledning till anmälan enligt uppgiftslämnaren

För verksamhetsuppföljning - Skrivs ej ut.

Misstanke om/tecken på problem hos barnet/den unge

- Skolsociala problem
- Beteendeproblem (samlingsbegrepp för ett stökigt socialt beteende som t ex utagerande (allvarliga konflikter med kamrater och vuxna), riskfyllt sexuellt beteende, vistas i kriminella miljöer)
- Försel (ett brott som har ett lindrigt straffvärde, t ex snatteri, klotter, andra mindre lagöverträdelser)
- Annan brottslighet
- Alkohol eller narkotikamissbruk
- Annat missbruk
- Psykisk ohälsa
- Annat, ange:

Misstanke om bristande omsorg eller misstanke om problem hos vårdnadshavarna eller annan närstående:

- Fysiska övergrepp mot barnet
- Sexuella övergrepp mot barnet
- Psykiska övergrepp mot barnet
- Vanvård/fysiska eller psykisk försummelse
- Våld inom familjen eller bland andra närstående
- Relationskonflikter i familjen
- Hederrelaterad problematik
- Risk för giftemål mot den unges vilja
- Psykisk ohälsa/Funktionshinder
- Utvecklingsstörning
- Alkohol- eller drogmisbruk
- Kriminalitet

Misstanke om att barnet den unge är/har varit utsatt för brott från annan person än vårdnadshavaren eller annan närstående:

- Sexuell exploatering (t ex att den unge har fått ersättning sexuella handlingar eller är utsatt för människohandel för sexuella ändamål)
- Människohandel för annat ändamål (t ex att den unge tvingas begå brott eller stjäla)
- Annat brott (t ex hot, rån, våldtäkt)

Anmälan/Avisering från Migrationsverket

- Ensamkommande asylsökande barn
- Annat skäl för anmälan, ange:

BBiC
BARNETS BEHOV I CENTRUM

Filtrea

Skriv ut... Stavningskontroll... Uppdatera Föregående Nästa Spara Stäng

BILAGA 2

Tabell 2 Orosanmälning med misstanke om våld inom familjen eller bland närstående inkomna 2017-2019, fördelat efter uppgiftslämnare

Stadsdelsförvaltning	Polis	Hälsa- och sjukvård	MVC/BVC	Förskola	Privatperson, anhörig	Privatperson, ej anhörig	Skola	Skolbarnsomsorg	Socialtjänst	Övrigt/Uppgift saknas
Rinkeby-Kista	34%	11%	1%	3%	4%	0%	8%	0%	29%	10%
Spånga-Tensta	32%	8%	1%	6%	8%	2%	15%	1%	21%	7%
Hässelby-Vällingby	32%	11%	1%	5%	5%	1%	16%	1%	17%	10%
Bromma	31%	11%	1%	4%	9%	2%	15%	0%	18%	10%
Kungsholmen	33%	17%	1%	13%	8%	3%	11%	0%	6%	9%
Norrmalm	33%	15%	0%	4%	10%	0%	16%	1%	12%	9%
Östermalm	28%	20%	1%	9%	9%	1%	19%	0%	8%	6%
Södermalm	32%	12%	2%	3%	9%	2%	11%	0%	17%	13%
Enskede-Årsta-Vantör	27%	10%	2%	8%	7%	2%	20%	0%	14%	11%
Skarpnäck	26%	12%	1%	4%	5%	1%	12%	0%	23%	16%
Farsta	31%	8%	1%	7%	6%	3%	16%	0%	17%	10%
Älvsjö	26%	10%	1%	3%	7%	6%	17%	2%	18%	10%
Hägersten-Liljeholmen	32%	11%	1%	4%	9%	2%	14%	0%	18%	8%
Skärholmen	35%	9%	1%	6%	6%	1%	13%	0%	19%	11%
Hela staden	31%	10%	1%	5%	7%	2%	15%	0%	18%	10%